

ရှုထောင့် သဘောထားအမြင်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်
ဒေသဆိုင်ရာတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ

အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ (APWLD)

၂၀၀၃

ဂူထောင့် သဘောထားအမြင်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စအပေါ်
ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်
ဒေသဆိုင်ရာတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များ

မူပိုင်-အမျိုးသမီးရေးရာ၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အာရှ ပစိဖိတ်တစ်ဝိုက်အဖွဲ့(၂၀၀၃)

ဤစာမူအား ပညာရေးကိစ္စအတွက် သို့မဟုတ် ငွေကြေးအမြတ်အစွန်းအတွက်မရည်ရွယ်သောအခြားကိစ္စများ
အတွက် ထပ်မံကူးယူဖော်ပြခြင်းကို ခွင့်ပြုသည်။

ISBN 974-8544-5-1

အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်တစ်ဝိုက်အဖွဲ့ (APWLD)

APWLD အဖွဲ့သည် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတရပ် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းတရပ်မဟုတ်သည့် လွတ်လပ်သော
ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

ဤအဖွဲ့ကြီးသည် ကင်ညာနိုင်ငံ နိုင်ရိုဘီမြို့တွင် အမျိုးသမီးရေးရာ တတိယအကြိမ်ကမ္ဘာ့ညီလာခံ(၁၉၈၅ခုနှစ်)
ကျင်းပနေစဉ်နှင့် ညီလာခံအပြီးကာလများအတွင်း အမျိုးသမီးရေးလှုပ်ရှားသူများ၊ ရှေ့နေများနှင့် ပညာရှင်အများ
တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြရာမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ APWLD အဖွဲ့၏ အဓိကရည်မှန်းချက်မှာ အမျိုးသမီးများ
အနေဖြင့် လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုဖော်ဆောင်ရာ၌ ဥပဒေရေးရာကိုလက်နက်ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် အသုံးချနိုင်
စေရန်နှင့် တန်းတူညီရေး၊ တရားမျှတရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးများ၏ အခြေခံလူ့အခွင့်
အရေးများကို မြင့်တင်ပေးနိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

မြူရှသူ - အယ်လီဆန် ဂျီ အဂ္ဂါဝါ (Alison G. Aggarwal)

APWLD စာတည်းအဖွဲ့ - ဂျူဒီ ပီ၊ အေ၊ ပါစီမီအို နှင့် မေရီ ဂျိန်း ရီယယ် (Judith P.A. Pasimio and Mary Jane Real)

ဒီဇိုင်းအဖွဲ့ - မာဗစ် လီ၊ နှင့် ထီစာ ဒီ ဝီလာ (Mavic Lee and Tesa de Vela)

အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်တစ်ဝိုက်အဖွဲ့ (APWLD)
Santitham, YMCA Building, 3rd Floor, Room 305-308, 11 Sermsuk Road, Mengrairasmi,
Chiangmai, 50300, Thailand - မှ ထုတ်ဝေသည်။

Phone: 66 53 404 613-4; Fax: 66 53 404 615
Email: apwld@apwld.org
Website: www.apwld.org

ကျေးဇူးမှတ်တမ်းလွှာ

အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ဆိုင်ရာအထူးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြသော

ကမ္ဘာ့ ချန္ဒရာ ကိရနာ- အင်ဒိုနီးရှား၊ ယုန်စုချို- ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ၊
ရှာဘီ ဂုဇနာဘီ- ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ လင်းဆေး ဖရန်စစ်- ကု ကျွန်းစု၊ အူဗလာဒါ အာလဗီ- အရှေ့တီမော၊
ရှာမီမာအလီ- ဖိလီပိုင်ကျွန်းစု၊ အိုင်စီဂျီဆက်- မလေးရှား၊ အင်ဂျာဂါဒါဗာဆူရင် - မွန်ဂိုလီယာ၊ ရှာတာ့ကွီဇီဘက်ရှ် -
ပါကစ္စတန် စုထီရာ သော်မဆင် ဝိချိုတရာနော်ဒါ- ထိုင်း၊ ရှာမလာ ဝိုမေး- သီရိလင်္ကာ၊ လေသီကွီး- ဗီယက်နမ်
နှင့် **UNSRVAW** မှ ဝန်ထမ်းများအား
အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

၎င်းတို့အားလုံး၏ အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ပံ့ပိုးကူညီမှုများကြောင့် ဤစာတမ်းကိုရေးသားပြုစုနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင်လည်း **UNSRVAW** တွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်ကာလတလျှောက်လုံး အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သည့် ရာမိကာ ကုမ္ဘာ့ရဆွာမီအားလည်း **APWLD** မှ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ဤကဲ့သို့သော ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုများမှတစ်ဆင့် အနာဂတ်ကာလတွင် ကုလသမဂ္ဂနှင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအကြား ပိုမိုခိုင်မာသည့် ဆက်ဆံရေး များဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် လမ်းပွင့်ပေးစေလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂသတင်း။ ။ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဒုတိယမြောက်အထူးကိုယ်စားလှယ် ခန့်အပ်ခြင်း။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု

Ms. Yakin Ertürk (တူရကီ) အား အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၊ ယင်း၏အကြောင်းရင်းများ၊ အကျိုး သက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ ခန့်အပ် လိုက်ပါသည်။

Ms. Yakin Ertürk သည် တူရကီနိုင်ငံ၊ အင်ကာရာရှိ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်၊ လူမှုဗေဒဌာန၏ လိင်ကွဲပြားမှုနှင့် အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာလေ့လာရေးဌာန ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်သည်။ **Ms. Yakin Ertürk** သည် ၁၉၉၇ မှ ၁၉၉၉ အထိ ဆန်တိုဒိုမင်ဂိုရှိ ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးများတိုးတက်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သုတေသန နှင့်လေ့ကျင့်ရေးသိပ္ပံ (INSTRAW)¹ တွင် ဒါရိုက်တာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ်အထိ နယူးယောက်ရှိ ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးများတိုးတက်မြှင့်တင်ရေးဌာန (DAW)^၂ ဒါရိုက်တာအဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ဤသတင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲအပြည့်အစုံကို <http://www.unhchr.ch/women/focus-violence.html> တွင်ကြည့်ပါ။

¹ International Research and Training Institute for the Advancement Of Women
² Division for the Advancement of Women

မာတိကာ

အတိုကောက်ဝေါဟာရ
ဝေါဟာရရှင်းလင်းချက်

အခန်း   အကြောင်းအရာ   စာမျက်နှာ

၁   နိဒါန်း

၂   အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ် ဟူသည်မှာ
အဘယ်နည်း

၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စအတွက် ၎င်း၏ အခြေခံမူဘောင်

၎င်း၏ အမြင်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အကြောင်းရင်းများ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာပုံသဏ္ဍာန်များ

အစိုးရနှင့် မဆိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်များ ကျူးလွန်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများ

အစိုးရများမှ လုပ်ဆောင်ရမည့် ဆောင်ရွက်မှုများ

၎င်း၏ အကြံပြုချက်များ

၎င်း၏ အစီရင်ခံစာများ

၃   အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ(**Consultations**) လုပ်ဆောင်ရန် အဘယ်ကြောင့်
လိုအပ်ပါသလဲ။

ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်စဉ်ပြသုံးသပ်ချက်များ

မလေးရှား

အင်ဒိုနီးရှား

ပါကစ္စတန်

၄   အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု

ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်၏ နိုင်ငံတွင်းအဆင့် အကျိုးပြုမှုများ

ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်မှု၏ အခြားအကျိုးသက်ရောက်မှုများ

၅ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အကန့်အသတ်များ

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏တွေ့ရှိချက်များ၊ အကြံပြုချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လက်သင့်ခံနိုင်စွမ်းရည် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများ ရရှိနိုင်မည့်အခွင့်အလမ်း

၆ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အခြေခံအကြောင်းအချက်များ

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း
ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူများကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်း
တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ
အစီရင်ခံစာ လမ်းညွှန်များ
တင်ပြဆွေးနွေးချက် လမ်းညွှန်များ
တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲအတွက် ဘဏ္ဍာရေးပံ့ပိုးမှု
နောက်ဆက်တွဲ ဆောင်ရွက်ချက်များ

၇ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်ရာ၌ အခြားဆက်စပ်နေသောနည်းနာများ (Strategies)

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လှုပ်ရှားမှု (Advocacy)
နိုင်ငံတကာအဆင့်
ပြည်တွင်းအဆင့်
သုတေသန
သင်တန်း
ဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု(Networking)
နိုးကြားမြှင့်တင်မှု

၈ နိဂုံးချုပ်

နောက်ဆက်တွဲ က - ၂၀၀၂ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်စာရင်း
နောက်ဆက်တွဲ ခ - အထူးကိုယ်စားလှယ်အတွက် သတင်းပေးပို့ရန် ပုံစံ

စာညွှန်းများ

အတိုကောက်ဝေါဟာရ

APWLD	အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့
CAT	နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော၊ နိမ့်ချသော ပြုမှုဆက်ဆံမှုများ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုများအား ဆန့်ကျင်ရေးသဘောတူစာချုပ်
CEDAW	အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားထားမှုအားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
CRC	ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်
DVAW	အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေး ကြေငြာစာတမ်း
ICC	နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုတရားရုံး (ရောမဥပဒေ)
ICCPR	နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်
ICERD	လူမျိုးရေးဖိနှိပ်မှုနည်းမျိုးစုံအားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
ICESCR	စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
NGO	အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်း
UDHR	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ပဋိညာဉ်စာတမ်း
UN	ကုလသမဂ္ဂ
UNCHR	ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်
UNSRVAW	အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်
VAW	အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု

ဝေါဟာရရှင်းလင်းချက်

'ဇိမ်မယ်' / စစ်တပ်အတွက်လိင်ကျွန်ပြုမှု (Comfort Women)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်စစ်တပ်မှ စစ်တပ်အတွက်လိင်ကျွန်ပြုစေသည့်စနစ်ဆိုးဒဏ်ကို ခံစားခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးငယ်များ။

ဒေဝဒေသီ (Devadasi)

မိန်းကလေးငယ်များ အထူးသဖြင့် ဇာတ်နိဗ္ဗိလူတန်းစားမှမိန်းကလေးငယ်များကို ကိုးကွယ်ပသသည့်အလေ့(နောင်တွင် ပြည့်တန်ဆာဘဝသို့ ကျဆင်းသွားလေ့ရှိ)

ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် သတ်ဖြတ်ခြင်း (Honour Killings)

လိင်“ဖောက်ပြားခြင်း”အတွက်ကြောင့် မိမိတို့မိသားစု၏ “ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေ”သည့်မိန်းမကို မိသားစုတွင်းမှ အဖေဖြစ်သူ၊ အစ်ကိုဖြစ်သူ၊ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ သို့မဟုတ် ယောက်ျားတယောက်ယောက်က သတ်ပစ်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်အပြစ်ပေးခြင်း ပြုလုပ်သည့်အလေ့အထ။

သားယောက်ျားလေးနှီးစားပေးခြင်း (Son preference)

မျိုးဆက်ပြန့်ပွားရေးအတွက် စဉ်းစားသည့်ကိစ္စများတွင် သမီးမိန်းကလေးထက် သားယောက်ျားလေးကို ပိုမိုဦးစားပေးမှု။

အထူးကိုယ်စားလှယ် (Special Rapporteur)

နိုင်ငံအလိုက် သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာအလိုက် အထူးသတ်မှတ်ပေးထားသည့်ကိစ္စရပ်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သို့ အကြံပေးရန်အတွက် ကော်မရှင်မှခန့်အပ်တာဝန်ပေးထားသည့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသူ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်။

အခန်း ၁ နိဒါန်း

ဥပဒေဆိုသည်မှာ အစိုးရကသာလျှင် ထိန်းချုပ်ထားသည့် ကိရိယာတခုသက်သက်မဟုတ်၊ အချုပ်အချယ်ကင်းသည့် လုပ်ဆောင်မှုတရပ်လည်းဖြစ်သည်ဟူသည့် လက်ခံယုံကြည်မှုသည် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ကြီးကို ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်နိုင်စေရန် အဓိကစေ့ဆော်ခဲ့သည့် အခြေခံ ယုံကြည်မှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ဆိုလျှင် ဤ APWLD အဖွဲ့ကြီးသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကြေငြာစာတမ်း၊ ၁၉၇၉ ခုနှစ် အမျိုးသမီးများအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံသဏ္ဍာန်အားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာညီလာခံ နှင့် အခြားအခြားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားချက်နှင့်အညီ အမျိုး သမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးတွင် ရှေ့တန်းမှပါဝင်နေပြီဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားရသည့်အခြေခံအကြောင်းရင်းများ၊ အကျိုးဆက်များအား ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် သီးခြားအထူးကိုယ်စားလှယ်အသစ်တဦး ခန့်အပ်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်အတွက် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာညီလာခံ၌ ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သည့် စည်းရုံးလှုပ်ရှားရေးအဖွဲ့တွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ကြီးမှ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ဝင်များသည်လည်း ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ နောက်တနှစ်အကြာတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သည် အသစ်တီထွင်ထားရှိလိုက် သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ရာထူးနေရာတွင် မစ္စ ရာဒီကာ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီ ကို ခန့်အပ်ခဲ့ပေသည်။

အမျိုးသမီးရေးလှုပ်ရှားသူ၊ အမျိုးသမီးရေးရှေ့နေလည်းဖြစ်၊ ပညာရှင်တဦးလည်းဖြစ်သူ မစ္စ ရာဒီကာ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီ သည် ဤကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း မခံရမီကတည်းက အာဂျပစ်ဖိတ်ဒေသအတွင်း အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူ ဖြစ် ပါသည်။ ၎င်းသည် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ကို စတင်တည်ထောင် ခဲ့သူများတွင် တဦးအပါအဝင်လည်းဖြစ်သည်။ မစ္စ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီနှင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ကြီးအကြား အနီးကပ် ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်မှုများရှိနေခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ များနှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်တို့အကြား နှစ်စဉ်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီပေးနိုင်သည့် အသင့်တော်ဆုံးသောအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ သည် နေရာရရှိခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ရရှိခဲ့သည့်အားလျော်စွာ အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျ ပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့သည် ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကတည်းကပင် အာဂျ ပစ်ဖိတ်ဒေသရှိ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်တို့အကြား တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများဖြစ်မြောက်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဤတိုင်ပင် ဆွေးနွေးပွဲ များလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းကို ဒေသအတွက် အရေးပါသည့်လုပ်ဆောင်မှုအဖြစ် လက်ခံခဲ့ကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် မစ္စ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်းတင်ရန်အတွက် ပြီးခဲ့သည့် ရှစ်နှစ်တာကာလအတွင်းကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အကျိုးရလဒ်များ၊ အခက်အခဲပြဿနာများကို အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ် ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှ လေ့လာကြည့်ခဲ့ပေသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲ များသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွေ့ဆုံခွင့်၊ တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်ဆံခွင့်များ ရရှိစေခြင်း အတွက်ကြောင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းနေကြသည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကျိုးရှိသည်ဟု အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့အနေဖြင့် လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့်လည်း အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအနေဖြင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံသို့ အလွယ်တကူ ရောက်ရှိနိုင်မည်မဟုတ်သည့် နိုင်ငံရေး မျက်မြင်လက်တွေ့အခြေအနေများ၊ လူမှုနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖြာဖြာနှင့် အထူးကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်

အရေးပါသောသတင်းအချက်အလက်များကို ၎င်းထံသို့ပေးပို့နိုင်ခဲ့ပေသည်။ အဆိုပါ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကြောင့် လက်ရှိနည်းဗျူဟာများအပေါ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်ရန်၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် စိစစ်စိတ်ဖြာမှုများလုပ်ဆောင်ရန်လည်း အခွင့်သာခဲ့ပါသည်။ အလားတူစွာပင် ယင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အခန်းကဏ္ဍ အပေါ် ပိုမိုသိရှိနားလည်သတိပြုမိလာစေပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအစိုးရများအား မဲဆွယ် စည်းရုံးရာ၌ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ဆောင်ရွက်မှုယန္တရားကို မည်သို့မည်ပုံ အသုံးပြုနိုင်မည်ဆိုခြင်းကို နားလည်လာ စေပါသည်။ နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် အာရှပစိဖိတ်ဒေသတွင်းရှိ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက် မိမိတို့အချင်းချင်းအကြား လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သည့်သတင်းအချက်အလက်များ၊ အတွေ့အကြုံများ၊ နည်းဗျူဟာများကို အပြန်အလှယ် ဖလှယ်ရန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အရေးပါသည့်အခွင့်အလမ်းတရပ်လည်း ဖြစ်လာပါသည်။

ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ထိရောက်အောင်မြင်မှုများကြောင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှ ပစိဖိတ်တစ်ဝိုက်အဖွဲ့အနေဖြင့် တူညီသောလုပ်ငန်းစဉ်တရပ် ဖော်ဆောင်လိုသည့် အမျိုးသမီးရေးအဖွဲ့များအတွက် ယခုလမ်းညွှန်ချက်များကို ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်များကို အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အဓိကရည်ရွယ်သော်လည်း ဤလမ်းညွှန်ချက်ပါ နည်းဗျူဟာများ၊ အကြံဉာဏ်များ ကို အခြားသောအထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်ရာ၌လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်ချက်များအား ချမှတ်ဖော်ထုတ်ရသည့်ရည်ရွယ်ချက်များမှာ-

- အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအနေဖြင့် ဤနည်းဗျူဟာမှ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည့်နည်းနာများကို ကုလသမဂ္ဂရှိ အခြားအခြားသော ယန္တရားများတွင်လည်း အလားတူအသုံးပြုနိုင်စေရန်နှင့်
- နိုင်ငံတကာရှိ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းယန္တရားများကို မိမိတို့အတွက် အကျိုးရှိရှိအသုံးပြုသွားနိုင် ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီသွားရန် ဖြစ်ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အခန်းကဏ္ဍအပေါ် အကျဉ်းချုပ်ရှုမြင်သုံးသပ်ချက်၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း၊ ယင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့် အကန့်အသတ်များ စသည်တို့ကိုလေ့လာနိုင်စေရန်အတွက် ဤ လမ်းညွှန်ချက်များကို ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်လည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုပြုလုပ်ရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့်အချက်အလက်အချို့ကို အကြမ်းဖျင်းဖော်ပြထားပြီးနောက် အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်ဆောင် ရွက်ရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်မည့် အခြားသက်ဆိုင်ရာနည်းဗျူဟာများကိုဖော်ပြထားပေသည်။

အခန်း ၂ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီး၏ လက်အောက်တွင်လုပ်ဆောင်နေသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်းသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ၂၄ ယောက်ရှိပါသည် (ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်စာရင်းကို နောက်ဆက်တွဲ (က) တွင် ကြည့်ပါ)။^၁ တနိုင်ငံချင်းအလိုက်ထားရှိသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ် (ဥပမာ-မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူး ကိုယ်စားလှယ်)နှင့် သီးခြားအကြောင်းအရာအလိုက်ထားရှိသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ် (ဥပမာ- လုံလောက်သည့် အိုးအိမ်နေရာရရှိမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်) ဟူ၍ အထူးကိုယ်စားလှယ် နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်တမျိုးချင်းစီတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်တမျိုးစီနှင့် သီးခြားဆောင်ရွက်မှုပုံသဏ္ဍန် တမျိုးစီရှိပါသည်။^၂ ယခု တွေ့ရှိချက်များသည် အခြားသော အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်အတွက် ပို၍ ဆီလျော်သော်လည်း ဤလမ်းညွှန်ချက်များကို အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာအထူးကိုယ်စားလှယ်အား အဓိကထားကာ ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်ခန့်အပ်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌမှနေ၍ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဗျူရိုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီးမှ ခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကိုအဆိုပြုရာ၌ အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များအား အဆိုပြုခိုင်းလေ့ရှိပေသည်။^၃ သို့ရာတွင် အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း မိမိတို့နှစ်သက်ရာကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား အဆိုပြုစေရန်အတွက် အစိုးရများကို စည်းရုံးမဲဆွယ်နိုင်သည့် အပြင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ (UNOG-OHCHR, CH-1211 Geneva 10) ရှိ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဗျူရိုဌာနသို့လည်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအား ထောက်ခံကြောင်းကို စာဖြင့်ပေးပို့နိုင်ကြပါ သည်။

မစ္စ ရာဒီကာ ကုမ္မာရဆွာမီ^၄ ကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူး ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ဤအထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားရသည့်အကြောင်းရင်းများ၊ ယင်း၏အကျိုးဆက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သီးခြားအကြောင်းအရာအလိုက်ခန့်အပ်ထားသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ်မျိုးဖြစ်သည်။ မစ္စ ရာဒီကာ ကုမ္မာရဆွာမီသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်အပ်ထားခြင်းခံရသည့် ပထမဦးဆုံးသောသူဖြစ်ပြီး ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ ဤတာဝန်ကို ဆက်လက်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်မှစ၍ **Ms. Yakin Ertürk (တူရကီ)** အား အမျိုးသမီးများ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၊ ဒုတိယမြောက်အထူးကိုယ်စားလှယ် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ ခန့်အပ် ထားပါသည်။)

၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက် များ၊ ဖြစ်ပွားရသည့်အကြောင်းရင်းများ၊ ယင်းတို့၏အကျိုးဆက်များ စသည်တို့ကို ရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံရယူခြင်း အပြင် အဆိုပါအကြမ်းဖက်မှုများ ပပျောက်စေမည့် ဆောင်ရွက်မှုများအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ဤ လုပ်ပိုင် ခွင့်အတွက် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းသည့် အခြေခံမူဘောင်တွင်

- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ ကြေငြာချက် (DVAW)
- အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားထားမှုအားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာ ၁၉၇၉ခုနှစ် သဘောတူစာချုပ် (CEDAW)

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို “အများပြည်သူအကြားတွင်ဖြစ်စေ၊ မိမိနေထိုင်ရာနေရာတွင်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်မှု ဆုံးရှုံးစေရန် အတင်းအကြပ်၊ တာဘက်သတ်လုပ်ဆောင်သည့်ခြိမ်းခြောက်မှုများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် သို့မဟုတ် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်စေသည့် လိင်ကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံကျူးလွန်သောအပြုအမူ”(ပုဒ်မ ၁) ဟူ၍ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂကြေငြာချက် (DVAW) မှ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ CEDAW သဘောတူညီချက်တွင် သီးခြားထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော်လည်း လိင်ကွဲပြားနေမှုအပေါ် အခြေခံကျူးလွန်သည့်အကြမ်းဖက်မှုသည် CEDAW ၌ အာမခံထားသည့် အခွင့်အရေးများစွာကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံနေမှုများ ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကော်မတီ၏ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၁၉ တွင် (Article 19) ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှုသည် အမျိုးသားများနည်းတူ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အညီအမျှရရှိခံစားနိုင်စေမည့် အမျိုးသမီးများ၏စွမ်းပကားကို ထိခိုက်စေသည့်

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတမျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများမှလုပ်ဆောင်ရမည့် ကာကွယ်တားဆီးမှု၊ အရေးယူအပြစ်ပေးမှု၊ စောင့်ရှောက်ကုသမှု လုပ်ငန်းများကို ဤ ကော်မတီက ဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပုံသဏ္ဍန်အမျိုးမျိုးနှင့် ပတ်သက်နေသည့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို အောက်ဖော်ပြပါသဘောတူစာချုပ်များတွင် အစဉ်တစိုက် ထည့်သွင်းဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

- နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော၊ နိမ့်ချသော ပြုမူဆက်ဆံမှုများ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုများအား ဆန့်ကျင်ရေးသဘောတူစာချုပ် - CAT
- အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားထားမှုအားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် - CEDAW
- ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - CRC
- နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုတရားရုံး (ရောမဥပဒေ)- ICC
- နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ် - ICCPR
- လူမျိုးရေးဖိနှိပ်မှုနည်းမျိုးစုံအားလုံးဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - ICERD
- စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - ICESCR (Protocols)
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ပဋိညာဉ်စာတမ်း - UDHR
- စစ်မက်ဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်း အရပ်သားများအား ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ၁၉၄၉ ခုနှစ် သြဂုတ်လ ၁၂ ရက် ဂျီနီဗာစာချုပ် (စတုတ္ထအကြိမ်ဂျီနီဗာညီလာခံ)၊ ဂျီနီဗာစာချုပ်၏ သီးသန့်နောက်ဆက်တွဲစာချုပ် (Protocols) အမှတ် တစ် နှင့် နှစ်၊
- ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများအားကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အခြေခံမူဘောင်

အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကြေငြာစာတမ်းတွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည့် အောက်ဖော်ပြပါ အကြမ်းဖက်မှုအခြေခံအမျိုးအစားသုံးမျိုးအပေါ်မူတည်၍ ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်အတွင်း အကျိုးဝင်နေသည့် အမျိုးသမီးများ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်နေသော သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းရပ်များကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပေးသည်။

- မိသားစုအတွင်းအကြမ်းဖက်မှု - ကြမ်းတမ်းစွာဆက်ဆံမှု၊ အိမ်ထောင်ဖက်ဖြစ်သော်လည်း အလိုမတူပဲ ပြုကျင့်မှု၊ သွေးရင်းစပ်ယှက်မှု စသည်တို့အပါအဝင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ။ အမျိုးသမီးများအား လိင်အင်္ဂါချို့ယွင်းစေမှု၊ သားယောက်ျားလေးကို ဦးစားပေးမှု၊ အရွယ်မတိုင်မီအိမ်ထောင်ချပေးမှု၊ အိမ်ထောင်ပြုရာ၌ အမျိုးသမီးဖက်မှတင်တောင်းရသည့်အစဉ်အလာဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရမှု၊ ဘာသာရေး ဓလေ့ထုံးစံများအရ အမျိုးသမီးများအား ခဲဖြင့်ပစ်ပေါက်၍ သို့မဟုတ် ကြိမ်ဖြင့်ရိုက်နှက်၍အပြစ်ပေးမှု အစရှိသည့် အစဉ်အလာရိုးရာ အလေ့အထများ။
- လူမှုအဝန်းအဝိုင်းအတွင်းအကြမ်းဖက်မှု- မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်မှုကိစ္စအကြမ်းဖက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်၌ ဖြစ်စေ၊ စာသင်ကျောင်းများ၌ဖြစ်စေ၊ အခြားတနေရာရာ၌ဖြစ်စေ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောက်အယှက် ပေးခြင်း၊ အတင်းအကြပ် ပြည့်တန်ဆာအဖြစ်ခိုင်းစေခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာပြုလုပ်စေရန် သို့မဟုတ် အိမ်တွင်း အလုပ်ခိုင်းစေရန်အလို့ငှာ လူမှောင်ခိုကူးခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများအား အကြမ်းဖက်ခြင်း ၊ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် တနည်းတဖုံဆက်နွယ်သည့် ညစ်ညမ်းသည့် အပြာစာအုပ်ရုပ်ရှင် စသည် ထုတ်ဝေခြင်း။

- အစိုးရမှကျူးလွန်သည့် သို့မဟုတ် အစိုးရမှလစ်လျူပြုထားသည့်အကြမ်းဖက်မှု- မုဒိန်းကျင့်ခြင်း၊ လိင်မှု ကိစ္စပိုင်း အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ရိုက်နှက်ခြင်းများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများအား ချုပ်နှောင်ထိန်းသိမ်းထား စဉ်ကာလ၌အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသည့်အခြေအနေမျိုး၌ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ဒုက္ခသည်နှင့် နိုင်ငံတွင်းပြောင်းရွှေ့နေရာချခံထားရသူအမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက် ခြင်း။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အမြင်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အကြောင်းရင်းများ

အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားစေသည့် အကြီးမားဆုံးသောအကြောင်း ရင်းသည် နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် အစိုးရတာဝန်ခံမှုအပိုင်းတွင် ပေါ့လျော့အားနည်းမှုဖြစ်သော “ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိနေခြင်း” ပင်ဖြစ်သည်ဟူ၍ သတ်မှတ်ပါသည်။ မည်မျှအထိဆိုးဝါးနေသနည်းဆိုပါက အိမ်ထောင်ဖက် ဖြစ်သော်လည်း အလိုမတူဘဲပြုကျင့်မှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် အစဉ်အလာရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ဆက်နွယ် သည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်လာလျှင် နိုင်ငံအများအပြားတွင် ဥပဒေကြောင်းအရ မည်သို့မျှကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုမရှိဟုဆိုပါသည်။ ဥပဒေကြောင်းအရ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်သည့်ပြစ်မှုဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းထား သည့် နိုင်ငံများတွင်ပင်လျှင် လက်တွေ့ဥပဒေအာဏာတည်ခြင်းမရှိပေ။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အခြားသော အဓိကအကြောင်းရင်းများတွင်-

- စီးပွားရေးအရခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အမျိုးသမီးများသည် မိသားစုအတွင်း၌ လက်အောက်ခံအဖြစ်သာ နေရ ခြင်း စသည့် အမျိုးသမီးများနှင့်အမျိုးသားများအကြား သိသာထင်ရှားသော “သမိုင်းအစဉ်အဆက် ဩဇာ အာဏာသတ်မှတ်မှုအဆင့် မမျှတခြင်း၊
- အမျိုးသမီးတို့၏ မိန်းမသဘာဝအပေါ်လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ရန် အားပေးသည့် သို့မဟုတ် တောင်းဆိုသည့် မိန်းမ သဘာဝအပေါ်ထားရှိသည့် သဘောထားများ၊
- ယောက်ျားနှင့်မိန်းမအကြား ပုံသေကားကျ အဆင့်ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုများ၊ အချို့သောပြင်းထန်သည့် ခွဲခြားမှု များကို ဘာသာရေးအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာအရလုပ်ဆောင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များအဖြစ် တရားဝင် သတ်မှတ်သည့်အယူအဆများ၊ လူထုဆက်သွယ်ရေးနယ်ပယ်သည် အမျိုးသမီးများနှင့်မသက်ဆိုင်ဟူ၍ ပုံသေကားကျသတ်မှတ်ထားမှုများ အစရှိသဖြင့် အမျိုးသမီးများသည်လက်အောက်ခံဘဝတွင်သာ ရှိရ မည်ဟူသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအတွေးအခေါ်များ၊
- အိမ်ထောင်စုတွင်း အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို ဟန့်တား ထားသည့် သူတပါးအိမ်တွင်းရေးဝင်မစွက်ဖက်ရေးအယူအစွဲများ နှင့်
- ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး လူမှုပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး - စသည်တို့ပါဝင်ပေသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် လူမျိုး၊ မျိုးနွယ်စု၊ လူတန်းစားစသည့် အခြားသောအကြောင်းတရားများနှင့် လိင် ကွဲပြားမှုအကြား ဆက်စပ်ပတ်သက်နေမှုသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏အကြောင်းရင်းများတွင် မည်သည့်ပုံသဏ္ဍန်ဖြင့် ပါဝင်နေသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပေသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်များအဖြစ် အထူးကိုယ်စားလှယ်က ထောက်ပြချက်များမှာ-

- အကြမ်းဖက်ခံရမည်ကိုကြောက်လန့်ခြင်း (အမျိုးသမီးများ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ဟန့်တားနေသည့်အချက်)
- သေဆုံးခြင်း
- စိတ်ပိုင်း ရုပ်ပိုင်း ကျန်းမာရေးဆိုးဝါးမှု (ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ အိတ်ချီအိုင်စွီရောဂါရရှိခြင်း၊ လိင်ဆက်ဆံမှုမှ ကူးစက်သည့် အခြားသောရောဂါများ)
- စိတ်ကျရောဂါ၊ စိတ်ဖိစီးသည့်ဝေဒနာအမျိုးမျိုး၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများကြောင့် နာတာရှည် မသန်မစွမ်းဖြစ်ခြင်းများ
- မိသားစုအတွင်း ဤသို့သောအကြမ်းဖက်မှုများမြင်တွေ့နေရသဖြင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် ဆိုးဝါးသည့် သက်ရောက်မှုများ
- အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေးကို ငြင်းပယ်ခံရခြင်း
- ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် အခြားသောကူညီစောင့်ရှောက်မှုများ ထောက်ပံ့ရသည့်အတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကုန်ကျမှုများ နှင့်
- လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများအတွင်း၌ အမျိုးသမီးများ အပြည့်အဝပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှုမရှိသည့်အတွက် ဆုံးရှုံးနစ်နာရသည့် လူသားအရင်းအမြစ် - စသည်တို့ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု အစဉ်အလာယဉ်ကျေးမှုပုံသဏ္ဍာန်များ

အများအားဖြင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာ အလေ့အထများနှင့် ရိုးရာအယူအစွဲအချို့ (ဥပမာ- သားယောက်ျားလေးကို ဦးစားပေးခြင်း၊ မိန်းကလေးဖက်မှ တင်တောင်းရသည့်အလေ့များနှင့်ဆက်နွယ်သည့် သေဆုံးမှုများ (dowry deaths) ၊ ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း စသည်) သည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားစေသည့် အကြောင်းရင်းများပင်ဖြစ်ကြောင်း မစ္စ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီက ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကပင် ၎င်း၏ ပထမဆုံး အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ တိုင်းပြည်အတော်များများမှအစိုးရများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်တွင် ဤမျှလောက် လူမဆန်စွာ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်အလေ့အထများကိုပင် တရားမျှတမှန်ကန်ကြောင်း သတ်မှတ်ရန်အတွက် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အမှန်တရားအယူအဆကို လက်ခံ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်က “အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို အမှန်တကယ် မြှင့်တင်ကာကွယ်ပေးသည့် ရိုးရာအစဉ်အလာ၊ ထုံးတမ်းအလေ့အထများ ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးတွင် အတော်များများရှိနေပေရာ ... .. အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိုအားပေးနေသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ရိုးရာအစဉ်အလာများ အားလုံးကို အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကိုချိုးဖောက်နေမှုများအဖြစ်ဖြင့် ချေမှုန်းဖျက်သိမ်းပစ်ရမည်ဖြစ်ပေသည်” ဟု ရှင်းလင်းစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပါသည် (၁၉၉၅)။ “အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ပုံသေကားကျ ခွဲခြားသတ်မှတ်သည့်အတွေးအခေါ်နှင့် လိင်ကွဲပြားမှုအရ မည်သူကပို၍မြင့်မြတ်သည် မည်သူကနိမ့်ကျသည် ဆိုသည့် အတွေးအခေါ်များအပေါ်တွင် အခြေခံသော အစွဲအလန်းများ ဓလေ့ထုံးတမ်းအလေ့အထများအားလုံးကို ပပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် မျှော်မှန်းချက်ထားကာ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုရေး ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ ပြုမူကျင့်ကြံမှုပုံသဏ္ဍာန်များကို ပြန်လည်ပြုပြင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်သင့်သည်များအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ကြရန်” အတွက် အစိုးရများအား တောင်းဆိုလိုက်သည့် “အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံး ဖျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်” ပြဋ္ဌာန်းချက် (အပိုဒ် ၅) ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်မှ အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင်လည်း ၂၀၀၃ ခုနှစ် ၎င်း၏ နောက်ပိတ်ဆုံးအစီရင်ခံစာတွင် “အမျိုးသမီးများ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိုရှုံ့ချရန်နှင့် ဤအကြမ်းဖက်မှုများ ပပျောက်ရေးအတွက်ဆောင်ရွက်ရမည့် ၎င်းတို့၏တာဝန်ကို ရှောင်လွှဲရန်အလို့ငှါ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့အား ဘန်းပြုပြီး ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံ၊ အစဉ်အလာ၊

အလေ့အထတို့ကို ကိုးကားအသုံးပြုခြင်းမပြုရန်” အတွက် အစိုးရများအားအကြံပြုတောင်းဆိုခြင်းအားဖြင့် ဤကိစ္စကို ထပ်လောင်းအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။

အစိုးရမဟုတ်သည့်အပိုင်းမှ ကျူးလွန်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများ

နိုင်ငံအစိုးရများသည် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့များ (အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့များ)နှင့် တသီးပုဂ္ဂလအရပ်သားများမှ ကျူးလွန် သည့်အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအချက်များနှင့်ကိုက်ညီပါက နိုင်ငံတကာဥပဒေကြောင်းအရ ၎င်းတို့တွင်တာဝန်ရှိသည်ဟု အထူးကိုယ်စားလှယ်က သတ်မှတ်ပါသည်။

- တသီးပုဂ္ဂလိကတစ်ဦးမှ ကျူးလွန်မှုများသည် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုခု ပြဌာန်းချက်များတွင် အကျုံးဝင် လျှင်၊ (တသီးပုဂ္ဂလဖြစ်စေ၊ အများနှင့်ဖြစ်စေ ကျူးလွန်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှန်သမျှ တားမြစ်ပိတ်ပင်သော အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံး ပျက်သိမ်းရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်နှင့် အလားတူ စာချုပ်မျိုး)သို့တည်းမဟုတ်-
- အစိုးရသည် မတရားပြုကျင့်မှု ကျူးလွန်သူများနှင့် ပတ်သက်မှုရှိလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ်-
- အခြားသော အကြမ်းဖက်ပြစ်မှုများကိုအရေးယူသည့်နည်းတူ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိုလည်း ရာဇဝတ်မှုဥပဒေဖြင့် ကိုင်တွယ်အရေးယူဖြေရှင်းရန်ပျက်ကွက်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများအား ဥပဒေ၏ တန်းတူညီကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် အစိုးရမှ ငြင်းဆိုခဲ့လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ်-
- ချိုးဖောက်မှုများအားတားဆီးရန်အတွက် လိုအပ်သည့်ဆောင်ရွက်မှု (သင့်တော်သည့်စောင့်ရှောက်မှု) ပေး ရန်၊ ဖြစ်ပျက်သည့်ချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်၊ ထိုက်သင့်သည့်အပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ရန်၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူများ လုံလောက်သော လျော်ကြေးငွေရရှိစေရေးအတွက်ဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရမှ ပျက်ကွက်ခဲ့လျှင်။

ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဂျာဂရတ်ပြည်နယ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရုံးရင်းဆန်ခတ်မှု၌ မူဆလင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဟိန္ဒူများမှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရတွင်တာဝန်ရှိမရှိဆိုခြင်း မှာ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နေပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ခြစ်ရသနည်းဆိုပါက ရဲအဖွဲ့နှင့် အစိုးရတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ သည် အကြမ်းဖက်မှုကိုတားဆီးရန် သို့မဟုတ်ရပ်တန့်စေရန်အတွက် လုံလောက်သည့်ဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင် ခဲ့ခြင်းမရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရများမှ ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်လုပ်ဆောင်ချက်

အစိုးရများအနေဖြင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အပြစ်ပေးအရေးယူမှုများကို လိုအပ်သလိုဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တမူထူးခြားသောအကြမ်းဖက်မှုပုံသဏ္ဍာန်များကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် လုံလောက်သော အပြစ် ပေး အရေးယူမှုများကို ထိထိရောက်ရောက်ပြဌာန်းပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် လုံလောက်သည့်ဥပဒေများ ပြဌာန်းပေးခြင်းရှိမရှိနှင့် အဆိုပါဥပဒေများ ထိရောက်သက်ဝင်စေရန် ခိုင်ကျည်စွာဖြင့် ကြိုးပမ်းခြင်းရှိမရှိ လေ့လာခြင်း အားဖြင့် ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း ရှိမရှိကို အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါ မူဝါဒများနှင့်အညီဆောင်ရွက်ခြင်းရှိမရှိ၊ ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေး၊ လူမှုဝန်ထမ်းကဏ္ဍနှင့် ပညာရေး နယ်ပယ်တို့တွင် အစိုးရအဆင့်မှ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိမရှိ စသည်တို့သည် လိုင်အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးတွင် တသမတ်တည်းလုပ်ဆောင်ရမည့် အရေးပါသည့်အချက်များဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်ရမည့် အတိုင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းရှိမရှိကို အကဲဖြတ်နိုင်သည့် နောက်ထပ်မှတ်ကျောက်များလည်းဖြစ်ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အကြံပြုချက်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ တနိုင်ငံချင်းအလိုက် သီးခြားအခြေအနေများနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေးကိစ္စအပေါ် အောက်ပါအတိုင်း အကြံပြုထားပါသည်။

- ပြစ်မှုတရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အခန်းကဏ္ဍ (ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊ ရှင်းလင်းထင်ရှားမှု၊ အခြားသော ရာဇဝတ်မှုကျင့်ထုံးဥပဒေများ၊ လက်တုန့်ပြန်မှုမခံရအောင် အမျိုးသမီးများအားကာကွယ်ရေးအတွက်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်း၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ တရားသူကြီးများနှင့် တရားလိုရှေ့နေများကို အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်နားလည်အောင် သင်တန်းပေးရန်။
- ကျူးလွန်ခံရသူများအား နေရာထိုင်ခင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ဥပဒေရေးရာ အကူအညီ၊ အသက်မွေးမှုသင်တန်း၊ ဆေးဝါးကုသမှု စသည်တို့အပါအဝင် အကူအညီများနှင့် လျော်ကြေးများပေးရန်။
- အကူအညီပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ မူဝါဒများဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဤလုပ်ငန်းများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းများအတွက် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍ။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရများ၏လိုအပ်ချက်။
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်းနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း။
- အမျိုးသမီးရဲတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဗဟိုဌာနများအပါအဝင် ထိရောက်သောအဖွဲ့အစည်းအသင်းအပင်းများကို ပြည်တွင်းရောဒေသတွင်း၌ပါ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ပြီး ကျန်းမာရေးနှင့်လူမှုရေးအကူအညီများပေးကာ အမျိုးသမီးများ၏ တိုင်တန်းချက်များအား လက်ခံခြင်း နှင့်
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်မည့် နှုန်းစံများကို မွေးမြူနိုင်စေနိုင်မည့် ပညာပေးအစီအစဉ်များလိုအပ်မှု။

အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အမျိုးသမီးတို့၏လက်အောက်ခံဘဝကို ပြောင်းလဲရာ၌ အမျိုးသမီးတို့၏ စီးပွားရေးဘဝလွတ်လပ်မှုရရှိရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စ အရေးပါပုံနှင့် အမျိုးသမီးများအား ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအယူအဆများကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပုံကို ထပ်ခါတလဲ အလေးပေးပြောကြားခဲ့ပါသည်။

မစ္စ ကုမ္ဘာ့ဆွာမီသည် ၎င်း၏ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာတွင် (က) အမျိုးသမီးများ၏ရွေးချယ်ခွင့်၊ လုပ်ရည်ကိုင်ရည်အခွင့်အလမ်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် အသိပညာ၊ ရပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ထားသည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျနေမှုအပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှု၏အခြေခံအကြောင်းရင်းများ၊ (ခ) တန်းတူညီသည့် ပြစ်မှုတရားစီရင်ရေးစနစ်အကျိုးခံစားနိုင်ရေး (ဂ) လိင်ကွဲပြားမှုအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများတွင် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်နေခြင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြရန် အစိုးရများအား အကြံပြုသုံးသပ်ထားပါသည်။ ထို့ပြင်လည်း ၁၉၉၄ ခုနှစ်ကတည်းက အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့သော နိုင်ငံတကာနှုန်းစံများအတိုင်း လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် လက်တွေ့ကျသည့်လုပ်ဆောင်မှုများပြုလုပ်ကြရန် အစိုးရများအား တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမှန်တရားအဖြစ် တရားသေသတ်မှတ်နေကြသည့်အယူအဆသည်ပင်လျှင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအတွက် အကြီးမားဆုံးသောတိုက်ပွဲတရပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအား ထုတ်ဖော်တောင်းဆိုမှုသည် အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှု၏ အပြီးသတ်တိုက်ပွဲပင်ဖြစ်သည်ဟူ၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်က ရှုမြင်ပေသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာများ

အကြမ်းဖက်မှု၏ အကြောင်းရင်းများ၊ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရာ၌ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အစိုးရများ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ (အင်န်ဂျီအို)၊ တသီးပုဂ္ဂလများ၊ ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများနှင့် အခြားသောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှနေ၍ စုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ စုဆောင်းရယူရာတွင် အစိုးရများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ နိုင်ငံအလိုက်ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်း၊ ဆောင်ရွက်မှု ယန္တရားနှင့် ပတ်သက်၍ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း၊ အင်န်ဂျီအိုများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း စသည့်နည်းများဖြင့် ရယူခဲ့ပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် သတင်းအချက်အလက်စစ်တမ်းပုံစံ (နောက်ဆက်တွဲ-ခ တွင်ကြည့်ပါ) တစောင်ကိုလည်း ပြုစုနိုင်ခဲ့ရာ တသီးပုဂ္ဂလများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အသေးစိတ်အမှုကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား အဆိုပါ စစ်တမ်းပုံစံဖြင့် ပြုစုတင်ပြနိုင် ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံပေးပို့မည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ၎င်း၏အစီရင်ခံစာ၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်ရန် အတွက် လိုအပ်သည့်အချိန်အလုံအလောက်ရရှိစေရန် အချက်အလက်များအားလုံးကို နိုဝင်ဘာလမတိုင်မီ ပေးပို့သင့်ပေသည်။ တင်ပြချက်များကို အောက်ပါလိပ်စာအတိုင်း စာတိုက်မှလည်းကောင်း၊ ဖက်စ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

**Special Rapporteur on Violence Against Women, Centre for Human Rights,
United Nations, 1211 Geneva 10, Switzerland, (Fax: (4122) 917 9006).**

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာကို လာမည့်နှစ် ဧပြီလအတွင်း တင်သွင်းမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ အစီရင်ခံစာကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ဂျီနီဗာရှိ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သို့ တင်သွင်းခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာအထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာအားလုံးနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သည့်စာစောင်စာတမ်းများကို <http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/FramePage/SRwomen+En?OpenDocument> တွင်လည်းကောင်း <http://www.unhchr.ch> အင်တာနက်စာမျက်နှာမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း ကူးယူနိုင်ပါသည်။

၎င်း၏အစီရင်ခံစာတိုင်းတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ပြဿနာရပ်၏အခြေခံအကြောင်းတရားကို ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်း၊ ဥပဒေဆိုင်ရာနှုန်းစံများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်း၊ (စုံစမ်းသိရှိရသော ဖြစ်ရပ်မှန်အကြောင်းအချက်များအပါအဝင်)အဖြစ်အပျက် ပြဿနာရပ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ယေဘုယျလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တရပ်ထုတ်ပြန်ခြင်း စသည်တို့ကိုလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏အစီရင်ခံစာတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြရန် အတွက် အစိုးရများသို့လည်းကောင်း၊ အစိုးရအချင်းချင်းအကြားသို့လည်းကောင်း၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများသို့လည်းကောင်း အကြံပြုချက်များကိုပါ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် သွားရောက်လေ့လာမှုများ သို့မဟုတ် အစိုးရများနှင့်ဆက်သွယ်မှုများကိုလည်း ၎င်း၏အစီရင်ခံစာတွင် နောက်ဆက်တွဲ ဖြည့်စွက်ချက်တရပ်အနေနှင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ဖြေရှင်းရမည့် တာဝန်ခံယူမှုရှိလာစေရန်အလို့ငှါ အစိုးရများအား ၎င်းတို့၏တာဝန်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လေးစားလိုက်နာခြင်းများဖြစ်ပေါ်လာစေရေးတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လုပ်ဆောင်ချက်သည် အထူးအရေးပါသည့်အခန်းမှပါရှိခဲ့ပေသည်။ အစိုးရများ၏တာဝန်ခံမှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ နေရာအတော်များများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်နေသည့်ရာဇဝတ်မှုပုံသဏ္ဍန်အမျိုးမျိုးကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရာ၌လည်းကောင်း ပိုမိုထိရောက်စေသည့် ဥပဒေနှင့်လက်တွေ့ကျင့်စဉ်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အချင်းချင်းဆက်သွယ်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏လူ့အခွင့်အရေးထောက်ခံအားပေးသူများသည် အထက်ပါလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ကူညီနိုင်ပေသည်။

အခန်း ၃

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ အဘယ့်ကြောင့်ပြုလုပ်ရပါသလဲ

ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဆောင်ရွက်နေသည့် တနိုင်ခံချင်း နှင့် နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏ ဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားမှုများကို နိုင်ငံတကာ အဆင့်အထိ မြှင့်တင် လုပ်ဆောင်စေနိုင်မည့်နည်းလမ်းတသွယ်အဖြစ် ၎င်းတို့၏သတင်းအချက်အလက်များကို အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံသို့ တိုက်ရိုက်ပေးပို့နိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းလည်းရရှိနိုင်ပါသည်။

ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အာရှပစိဖိတ် ဒေသအတွင်း ယခုထက်ပို၍တိုးတက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အရေးပါသောဟစ်တိုင်တခုအသွင်သို့ ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပေသည်။ ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် အောက်ပါအချက်များကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ မိမိတို့အချင်းချင်းသော် လည်းကောင်း ပိုမို ထိတွေ့ချိတ်ဆက် လာနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

- သီးခြားကိစ္စတခုချင်းစီကို အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံသို့ အစီရင်ခံစာများရေးသားပေးပို့နိုင်ခြင်း။
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမို ထဲထဲဝင်ဝင်သိရှိလာနိုင်ခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ- တနေ့တခြား သိသာထင်ရှား အရေးကြီးလာနေသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဖလှယ်နိုင်ခြင်း၊ ဤအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာသဘော သဘာဝကို အာရှပစိဖိတ် ဒေသအတွင်း ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းမြင်လာနိုင်ခြင်း၊ ဤအကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် နည်းနာများ ကို လေ့လာဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်း နှင့်
- ကုလသမဂ္ဂအတွင်း ဤအထူးကိုယ်စားလှယ်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုများအား တိုးတက်မှုတစ်ခုတရာရှိလာစေရန်အတွက် ၎င်း၏အဆင့်အနေအထားကို မည်ကဲ့သို့ အကျိုးရှိအသုံးချနိုင်မည် ဆိုသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်လာခြင်း။

လက်တွေ့လေ့လာချက်များ (Case Studies)

အောက်ဖော်ပြပါ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံများမှ ဖြစ်ရပ်သုံးခုကိုကြည့်လျှင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ များသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာကို မည်ကဲ့သို့ထိရောက်အောင်အသုံးချနိုင်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းနှင့် အထူး ကိုယ်စားလှယ်နှင့် မည်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းကိုတွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

မလေးရှား

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်အစီရင်ခံစာတွင် မလေးရှားနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးလိင်အင်္ဂါဖြတ်တောက်ခံရသည့် အဖြစ်အပျက်နှင့်ပတ်သက်၍ အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားအစိုးရအဖို့မှာမူ ဤအစီရင်ခံစာကို သဘော ကျလက်ခံနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် မလေးရှားနိုင်ငံတွင်းရှိ အမျိုးသမီးအင်န်ဂျီအိုများအတွက်ကား ဤသို့ အမျိုး သမီး လိင်အင်္ဂါဖြတ်တောက်ခံရသည့်ကိစ္စရပ်မျိုးကို အစိုးရမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရန်အတွက် မလေးရှားအစိုးရအား တောင်းဆိုရာ၌ ဤအစီရင်ခံစာကို ကောင်းစွာအသုံးချနိုင်ခဲ့ပေသည်။

အလားတူပင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပြဿနာကို အရေးကြီးပြဿနာတရပ်အဖြစ်သတ်မှတ်ပေးရန် မလေးရှား အစိုးရအား တောင်းဆိုခဲ့ရာတွင်လည်း အမျိုးသမီးအင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များအနေဖြင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အိမ်တွင်း

အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာကို ကောင်းစွာအသုံးပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် မလေးရှား နိုင်ငံအတွင်း ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများပြုလုပ်ရန်အတွက်တောင်းဆိုရာ၌ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုဥပဒေပြုရေး နမူနာပုံစံကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

အင်ဒိုနီးရှား

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၌ အာဏာရှင် ဆူဟာတိုအစိုးရလက်ထက်တွင် အမျိုးသမီးအမြောက်အမြားတို့သည် အစိုးရ၏ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားခဲ့ကြရသည် (သာဓကများမှာ- အရှေ့တီမော၊ အာချေ၊ အီရန်ဂျာယာ ပြည်နယ်များမှ တရုတ် မျိုးနွယ်စုအမျိုးသမီးများ မုဒိန်းကျင့်ခံရမှုနှင့် အစိုးရအကြမ်းဖက်မှုများ)။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ထုတ်ဖော်ပြောရန်အတွက် လည်းကောင်း၊ နစ်နာကြေးရရှိခံစားရန်အတွက်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးများအတွက် လွတ်လပ်ခွင့် အလွန်နည်းပါးခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားအမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်ချိတ်ဆက်မိ စေရန်အတွက် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာအာဂျပစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှနေ၍ အကူအညီပေးခဲ့ပါ သည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသို့ အထူးကိုယ်စားလှယ်လာရောက်နိုင်ရေးအတွက် အင်ဒိုနီးရှားရှိ အမျိုးသမီး အဲဒ်နီအိုအဖွဲ့များ မှ ထောက်ခံလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ လ ၂၀ ရက်မှ ဒီဇင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့အထိ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင်း၌ လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးခရီး လာရောက်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါခရီးစဉ်မှ ရှာဖွေရရှိခဲ့သောတွေ့ရှိချက်များကို ၎င်း၏၁၉၉၉ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ၌ နောက်ဆက်တွဲဖြည့်စွက်ချက်အဖြစ် ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ယင်းဖော်ပြချက်တွင် အာချေ၊ အီရန်ဂျာယာနှင့် အရှေ့ တီမောဒေသများ၌ အင်ဒိုနီးရှားစစ်တပ်မှ တပ်ဖွဲ့အချို့သည် မုဒိန်းကျင့်ခြင်းကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းရန် ခြိမ်းခြောက်ရန် အတွက် လက်နက်ကိရိယာတစ်ခုခုအဖွဲ့ အသုံးပြုခဲ့ပုံကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ၎င်းအပြင်လည်း ထိုကဲ့သို့ နှိပ်စက်ကျင့်ကြံခံခဲ့ရသူများအတွက်လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၈ မေလ အရေးအခင်းအတွင်းမုဒိန်းကျင့်ခံခဲ့ရသည့် လူမျိုးစု တရုတ်အမျိုးသမီးများအတွက်လည်းကောင်း ဥပဒေကြောင်းအရ တရားသဖြင့်ဖြေရှင်းပေးမှုမရှိခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြ ထားပါသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသို့ အထူးကိုယ်စားလှယ်သွားရောက်လေ့လာခဲ့ခြင်း၏အကျိုးရလဒ်အဖြစ် အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရသည် ဤကိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အာရုံစိုက်လာစေရန်နှင့် ၎င်းအပေါ်စွဲချက်တင်မှုများကို တနည်းနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းချက် ပေးရန်အတွက် ပိုင်းဝန်းဖိအားပေးခြင်းခံခဲ့ရပေသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ခရီးစဉ်သည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံရှိ ဒေသခံ အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့နှိပ်စက်စော်ကားခံနေရချက်များကို ဖော်ထုတ်ပြောကြားလာစေရန်အတွက်လည်း တိုက်တွန်းအားပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာတွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် စွဲချက်များအား အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရမှ လက်မခံဘဲ ပယ်ချခဲ့ သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ပြင်းပယ်ခြင်းကို အင်ဒိုနီးရှားအမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှနေ၍ ပိုင်းဝန်းကာ ဆန္ဒပြခဲ့ကြပေသည်။ အင်ဒိုနီးရှားအမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရနှင့်၎င်း၏စစ်တပ်ဖွဲ့များက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နေမှု များကို နိုင်ငံတကာသို့ လူသိရှင်ကြားဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာကို အကိုးအကား အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

ဤအထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာနှင့်တွေ့ရှိချက်များကို အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင်း၌ လူအများပိုမိုသိရှိကာ ပိုမိုပျံ့နှံ့ လာစေရန်အတွက် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံအမျိုးသားကော်မရှင်သည် အစီရင်ခံ စာကို နိုင်ငံသုံးမိမိဘာသာစကားဖြင့် ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ပါကစ္စတန်

(မိသားစု) ဂုဏ်သိက္ခာအတွက်သတ်ဖြတ်ခြင်းများအကြောင်းဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်အစီရင်ခံစာသည် ယခင်ကဖုံးကွယ်ထားခဲ့သည့် ဤကိစ္စရပ်ကို မြင်သာထင်ရှားအောင်ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ များမကြာမီမှာပင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာတွင် ပါရှိသော တွေ့ရှိချက်များအားအသုံးပြုကာ ဤကိစ္စရပ်ကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် လူထုတောင်းဆိုမှုဖြင့်တင်သည့် လှုပ်ရှားမှုကို လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ပါကစ္စတန်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် မိသားစု ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အရေးပါသော သတင်းအချက်အလက်များကို အဆိုပါဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများမှတစ်ဆင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံသို့တင်ပြနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသို့ ပြည်တွင်း၌ရော နိုင်ငံတကာ၌ပါ ဖိအားပေးနိုင်မှုများကြောင့် အဆိုပါ သတ်ဖြတ်မှုများကို ‘ပုဂ္ဂလိက’ကိစ္စတရပ်အဖြစ်သဘောမထားကြတော့ဘဲ အစိုးရမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရမည့် အရေးတကြီးပြဿနာရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလာကြပါသည်။

အခန်း ၄ အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း၏ အကျိုး သက်ရောက်မှုများ

၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်မှနေ၍ *APWLD in Dialogue with the UN Special Rapporteur on Violence Against Women, 1995-2002* အမည်ရှိ စာတမ်းတစောင်ကို ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းတွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှ ပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့နှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်အကြား ပြုလုပ်ခဲ့သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ၏ ထိရောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း အဆင့်သုံးဆင့်ပိုင်းခြားကာ လေ့လာဆန်းစစ်ထားပါသည်။

- တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများအတွက်ချမှတ်ထားသော မျှော်မှန်းချက်များ ပြည့်ဝမှု
- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေခြင်း
- အမျိုးသမီးများ၏လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသတွင်းအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် တိုးတက်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု

ဤစာတမ်းတွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများမှ ရလဒ်နှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာမှရလဒ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကာဆန်းစစ်ထားပါသည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အဆင့်သုံးဆင့်တွင် တဆင့်နှင့်တဆင့် မည်ကဲ့သို့အပြန်အလှန်အထောက်အကူပြုနေသည်၊ တစ်စုံလုံးအတွေ့အကြုံမှ မည်သည့်သင်ခန်းစာများရရှိသည် စသည်တို့ကို ဤစာတမ်းတွင် သုံးသပ်ကောက်ချက်ချထားပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာအပေါ် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ၏ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုအချို့တွင်

- အာရှပစိဖိတ်ဒေသတွင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပေါ်နေသော အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်သဘာဝကို မြင်သာပေါ်လွင်စေနိုင်ခဲ့ခြင်း။ “အာရှပစိဖိတ်ဒေသရှိအမျိုးသမီးရေးရာကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုအာရုံစိုက်ကာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပုံသဏ္ဍာန်မှန်သမျှအားလုံးကို ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံအသိအမှတ်ပြုပေးရေးအတွက်ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးရန်” အထူးကိုယ်စားလှယ်အား အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှနေ၍ ၁၉၉၅ ခုနှစ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအတွင်းအကြံပြုခဲ့ပါသည်။^၁ အာရှပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း ပျံ့နှံ့နေသည့် မိသားစုတွင်းအကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်အမျိုးမျိုးကိုထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းအားဖြင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာကို ပိုမိုပြည့်စုံအားကောင်းစေခဲ့ပါသည်။

- တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများအတွင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်များတွင်- လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ စစ်တပ်မှ လိင်ကျွန်ပြုခံရသူများ၏အရေးကိစ္စ၊ နိုင်ငံရေးဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံတွင်းပြောင်းရွှေ့နေရာချခြင်းခံရသူ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းအမျိုးသမီးအလုပ်သမားများ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးများအား ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအလေ့အထများအရအကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုး (ဆိုလိုသည်မှာ အမျိုးသမီးများအား လိင်အင်္ဂါချို့ယွင်းစေမှု၊ မိသားစုဂုဏ်သိက္ခာအတွက်သတ်ဖြတ်မှု၊ ဒေဝဒေသီ၊ မကောင်းဆိုးဝါးစွပ်စွဲသတ်သင်မှု၊ ဇာတ်မြင့်ဇာတ်နိမ့်ခွဲခြားအကြမ်းဖက်မှု၊ အရွယ်မတိုင်မီ အိမ်ထောင်ချပေးမှု၊ သတို့သမီးအရောင်းအဝယ်ပြုမှု၊ မိန်းကလေးဖက်မှ တင်တောင်းရသည့်အလေ့များ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု အကန့်အသတ်စည်းကမ်းများ၊ သားယောက်ျားလေးဦးစားပေးခြင်းနှင့် သွေးရင်းချင်း အိမ်ထောင်ချမှု စသည်)
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအခြေခံမူဘောင်များအပေါ် စုပေါင်း၍စိစစ်ခြင်း၊ ဝေဖန် ဆန်းစစ်မှုများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ဥပမာ- ၁၉၉၅ ခုနှစ်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေး ကြသူများမှနေ၍ ‘မိသားစု’၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အပေါ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်ခဲ့ကြပြီး ပိုမိုပြည့်စုံသည့်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်အသစ်တခုကိုအသုံးပြုရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများတွင် အသုံးပြုထားသည့် မိသားစု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ပိုမိုပြည့်စုံကျယ်ပြန့်ပေသည်။
- အစီရင်ခံစာများတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်၍ အဆက်မပြတ်အာရုံစိုက်မှုရှိခြင်း၊ အာရပ်စီပီတီဒေသတွင်းနေရာများစွာတို့တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် အမြဲတမ်းရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ် နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ဆိုးကျိုးသက်ရောက်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများအတွင်း အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှ အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။

တနိုင်ငံချင်းတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများ၏အကျိုးကျေးဇူးရှိပုံ

အာရပ်စီပီတီဒေသအမျိုးသမီးအဖွဲ့များအဖို့ ၎င်းတို့၏တနိုင်ငံချင်းအလိုက်ဆောင်ရွက်နေမှုများအတွက် အထူး ကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများသည် အလွန်အရေးပါပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့်-

- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ သဘောတရားရေးဆိုင်ရာ လေ့လာစိစစ်ချက်များသည် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက် အသုံးကျနေပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စများကို တရားသဖြင့်ဖြစ်စေရေးအတွက် အစိုးရများမှတာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်ပေးရမည် ဟူသည့်အချက်ကို ယင်းအစီရင်ခံစာများတွင် ထင်ရှားစွာကောက်ချက်ဆွဲပြထားပါ သည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပြဿနာအား သာမန်ပုဂ္ဂလိကကိစ္စအဖြစ်မှ အများနှင့်သက်ဆိုင် သည့် ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်ရာ၌ ဤအချက်သည် အရေးပါလှပေသည်။ ဤအချက်က အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပြဿနာအား အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စတရပ်အဖြစ် အစိုးရများမှ တိုက်ရိုက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရမည့်တာဝန်ကိုလည်း အလေးထားညွှန်ပြနေပါသည်။ အလားတူပင် အချုပ်နှောင်ခံထားရစဉ်အကြမ်းဖက်ခံရမှုများဆိုင်ရာ ၁၉၉၈ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာကြောင့် အစဉ်အလာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသကဲ့သို့ ‘အကြမ်းဖက်မှုဟူသည်မှာ သာမန်ရုပ်ပိုင်းစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ရပ်တခု’ ဟု သတ်မှတ်ရုံနှင့် မပြီးဘဲ စနစ်တကျဖွဲ့စည်းမှုရှိပြီး အဖွဲ့အစည်းအသင်းအပင်းဖြင့်ကျူးလွန်သော လုပ်ရပ်များ သည်လည်း အကြမ်းဖက်မှုပင်ဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ်စေနိုင်ခဲ့ကြောင်းဖြင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှ လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။
- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပဒေပြဋ္ဌာန်းရေးနမူနာပုံစံသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဆိုင်ရာပဒေပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် ဒေသတခုချင်းနှင့် တနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများ၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးအစဉ်များနှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုခံရသူများကိုအကူအညီပေးရေးလုပ်ငန်း များအတွက် အင်အားဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အကြံပြုချက်များသည် အစိုးရ၏တာဝန်ခံမှုကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များရေးဆွဲရာတွင် အကျိုးရှိသောအခြေခံတရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်မှု၏ အခြားအကျိုးကျေးဇူးများ

နှစ်စဉ်ပြုလုပ်သော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အာရှပစိဖိတ်ဒေသအမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားမှုများ အတွက် အရေးပါသည့်လုပ်ငန်းယန္တရားလည်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်အား အကြောင်းပြုကာ ဒေသတွင်း အဓိကကိစ္စရပ်များအပေါ် နိုင်ငံတကာမှ စူးစိုက်စိတ်ဝင်စားလာမှုကို ရရှိခဲ့ပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးပြဿနာတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ မိသားစုအတွင်း၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းနှင့် နိုင်ငံတွင်း စသည့်နယ်ပယ် တိုင်းတွင်ဖြစ်ပျက်နေသည့် တဦးချင်းရော အစီအစဉ်တကျပါ ကျူးလွန်နေသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု များကို တရားသဖြင့်အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးရန်အတွက် အစိုးရများမှ လိုက်နာလုပ်ဆောင်ရမည့် တိကျသော လမ်းညွှန်ချက်များကိုလည်း ထုတ်ဖော်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်နည်းလမ်းအတိုင်း လိုက်ပါလုပ်ဆောင်နိုင်စေ ရန်အတွက် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ နှစ်ပတ်လည် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများက အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား အထောက်အကူပြုပေးခဲ့ပေသည်။

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်နှစ်ပတ်လည်အစည်းအဝေးများ၌ အထူးပြုကိစ္စရပ်များကို ထောက်ခံလှုပ်ရှား ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့သည် ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲ တစ်ခုချင်းစီ၏ နောက်ဆက်တွဲလှုပ်ရှားမှုများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဆက်စပ်လှုပ်ရှားနေသည့်အဖွဲ့ဝင်များ၏ ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုများကို ကူညီပံ့ပိုးခြင်း၊ အင်န်ဂျီအိုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ခြင်း၊ အဓိကကျသည့် ကိစ္စရပ်များ နှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများအား ဆွေးနွေးစည်းရုံးခြင်း စသည်တို့ကို အမျိုး သမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှ ပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ သည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နေကြသည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက် အကျိုးရှိသောဟစ်တိုင်တစ်ခု- မိမိတို့လုပ်ဆောင်နေသည့်ကိစ္စရပ်များဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ၊ အကောင်းဆုံး အတွေ့အကြုံများကို တဦးနှင့်တဦးဖလှယ်ခွင့်ရသည့်နေရာ၊ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှု ရယူရာနေရာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများမှာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လုပ်ငန်းယန္တရား တည်ရှိနေမှုကို အားကိုးနေရသည့်အနေအထား၌ရှိနေပေသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပြဿနာကို တနိုင်ခံချင်းအဆင့်၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်များ၌ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အလွန်အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ လုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ဆက်လက် တည်ရှိနေရေးသည်လည်း အလွန်တရားမှအရေးကြီးနေပေသည်။

အခန်း ၅ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အကန့်အသတ်များ (Limitations)

အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ၎င်း၏အစီရင်ခံစာများတွင်ဖော်ပြထားသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ကမ္ဘာအနှံ့ အပြားမှ သတင်းရင်းမြစ်အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံတို့မှနေ၍ ပြုစုခဲ့ပေသည်။ အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှ ပစိဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများမှာ အဆိုပါအရင်းအမြစ်များထဲမှ တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့

ကြောင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများတွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျမတီဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများမှ ရလဒ်များအားလုံး အမြဲတမ်းပါရှိရန်ကားမဖြစ်နိုင်ချေ။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် သိသာထင်ရှားလာနေသည့်ပြဿနာရပ်များအပါအဝင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အမျိုးမျိုးကို အလေးပေးထားသော်လည်း ယင်းတို့အားလုံးသည် နှစ်တနစ်ချင်းအလိုက် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ သတ်မှတ်ထားသည့်အကြောင်းအရာနယ်ပယ်တွင် ပါဝင်ကောင်းမှပါဝင်ပေမည်။ ဥပမာအားဖြင့်- ပြောင်းရွှေ့အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများအားအကြမ်းဖက်မှုကိစ္စသည် ၂၀၀၁ ခုနှစ် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများအတွက် အရေးကြီးဆုံး အကြောင်းအရာများထဲ၌ တခုအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အစီရင်ခံစာ၏ အဓိကအာဘော်မှာ (selected theme) မိသားစုတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ပုံသဏ္ဍာန်များဖြစ်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအလေ့အထများကိစ္စဖြစ်နေသဖြင့် အထက်ပါအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ အဆိုပါ ၂၀၀၂ ခုနှစ်အစီရင်ခံစာတွင် အသေးစိတ် လေ့လာဖော်ပြထား ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။^၆

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အကြောင်းအရာတခုချင်းအလိုက် ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုမှနေ၍ အစီရင်ခံစာရေးသားရန် အတွက်အသုံးဝင်သည့် အခြေခံမူဘောင်နှင့် ဖွဲ့စည်းမှုတခုထွက်ပေါ်ခဲ့သော်လည်း ယင်းသည် အစီရင်ခံစာထဲ၌ ဖော်ပြရှင်းလင်းနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်အမျိုးအစားကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေပါသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် အစီရင်ခံစာ၏အဓိကအာဘော်တွင်မထည့်သွင်းနိုင်သည့်တိုင်အောင် သီးခြားကိစ္စရပ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နောက်ဆက်တွဲ သတင်းအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်အတွက် ဖြည့်စွက်ချက်များကို အကျိုးရှိရှိ အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျပန်စစ်တပ်မှအသုံးပြုခဲ့သည့် စစ်တပ်လိင်ကျွန်ပြုမှုကိစ္စ (Comfort Women) နှင့် အင်ဒိုနီးရှား၊ အရှေ့ တီမော ခရီးစဉ်များ။

ဒေသတွင်းရှိနိုင်ငံအားလုံးမှကိုယ်စားလှယ်များကို ဖိတ်ကြားနိုင်ရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းအပြည့်အဝမရရှိခြင်းသည်လည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲအား အကန့်အသတ်ဖြစ်စေပါသည်။ မစ္စ ကုမ္ဘာ့ရဆွာမီနှင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျမတီဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့တို့ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် အာဂျမတီဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့များက အများစုဖြစ်နေသည်ကို သတိပြုသင့်ပေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နှိုင်းယှဉ်မည်ဆိုပါက ပစိဖိတ်ဒေသနှင့်ပိုမိုသက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးမှုများ နားလည်သဘောပေါက်မှုများ နည်းပါးခဲ့ပါသည်။ ရာဒီကာ ကုမ္ဘာ့ရဆွာမီသည် အာဂျမတီဖိတ်ဒေသနှင့်ပတ်သက်နေသည့် အမျိုးသမီးရေးကိစ္စများအပေါ် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သိရှိနားလည်ထားပေရာ ၎င်းအထူးကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအဖို့ ကံကောင်းသည်ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း ဤအခြေအနေအတိုင်း အမြဲတမ်းဖြစ်နေမည်ဟုကား မျှော်လင့်၍မရပေ။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏တွေ့ရှိချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များအပေါ် လက်သင့်ခံနိုင်မှုအခြေအနေ

တခါတရံတွင် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျမတီဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့၏ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာတို့အကြား သတင်းအချက်အလက်များကွဲပြားမှုကြောင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ တွေ့ရှိချက်၊ အကြံပြုချက်များကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအနေဖြင့် လက်မခံနိုင်သည်များလည်း ဖြစ်ပျက်နိုင်ပေသည်။ ဤအချက်ကို အာဂျမတီဖိတ်ဒေသအတွင်း လူမှောင်ခိုကူးမှုကိစ္စအား အဓိကဇောင်းပေးဖော်ပြထားသည့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအပေါ် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏တုန့်ပြန်မှုကို လေ့လာကြည့်လျှင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ အကျယ်တဝင့်ပြုလုပ်ခဲ့ကြသော်လည်း လူမှောင်ခိုကူးမှုပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်ဆောင်ရွက်နေသည့် အခွင့်အာဏာအဖွဲ့၏ အကြံဉာဏ်သဘောထားအမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာ၌ မည်သို့ဖော်ပြထားခြင်းမရှိကြောင်းဖြင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သုံးသပ်ပြခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ ဖိလစ်ပိုင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအနေဖြင့် ၎င်းတို့နိုင်ငံတွင်းရှိ လူမှောင်ခိုကူးမှုကိစ္စတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရာတွင် အစီရင်ခံစာကိုအသုံးပြုနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာထွက်ပေါ်လာပြီးနောက်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သောတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၌ အထူးကိုယ်စားလှယ်အား ၎င်း၏အစီရင်ခံစာတွင် မတူကွဲပြားသည့်အမြင်များကို အဘယ်ကြောင့်ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပါသနည်းဟူ၍ မေးမြန်းရန် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက်အခွင့်အလမ်း ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အထူးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့လည်း ၎င်း၏အလုပ်တာဝန်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းပြောကြားနိုင်ရန် အခွင့်အရေးရရှိစေခဲ့ပါသည်။ သဘောထားကွဲပြားခြားနားမှုများရှိသော်လည်း ဤတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုသည် လူမှောင်ခိုကူးမှုပြဿနာအပေါ် စုပေါင်းဝိုင်းဝန်း၍ ရှုမြင်သုံးသပ်မှုနှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရေးတို့အတွက် အထောက်အကူပြုခဲ့ပါသည်။

အစိုးရများအနေဖြင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာ၌ဖော်ပြထားသည့် တွေ့ရှိချက်များ၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့ကို အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအတွက် ဝေဖန်စွဲချက်တင်မှုများကို လက်မခံကြသည်များလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ‘ဇိမ်မယ် (Comfort Women)’ ကိစ္စကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လေ့လာတွေ့ရှိ ချက်များအား ဂျပန်အစိုးရက လက်မခံဘဲ ပယ်ချခဲ့ပါသည်။

အခြားအကန့်အသတ်တခုမှာ အစီရင်ခံစာတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်တင်ပြထားသည့်အကြံပြုချက်များကို အစိုးရများမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ အကြံပြုချက်များ၏အရေးပါမှုကို တစ်စုံတရာအသိအမှတ်မပြုသည့် အစိုးရအချို့ရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်း၏အရင်းခံအကြောင်းတရားသည် အစိုးရများအနေနှင့် အဆိုပါအကြံပြုချက်များကို ၎င်းတို့ တာဝန်ယူရမည့်ကိစ္စများအဖြစ် မခံယူကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အကြံပြုချက်အပေါ် တုန့်ပြန်မှုရှိလာစေရေးအတွက် အစိုးရများကို တွန်းအားပေးရာ၌ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အစိုးရများကို ဤအကြံပြုချက်များအတိုင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖိအားပေးခြင်းဖြင့် အရေးပါသည့်နေရာမှလုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အစိုးရပိုင်းမှဆောင်ရွက်မှုများကို မပြတ်စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်အတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်တွင် အရင်းအမြစ်နည်းပါးခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှ ဤသို့လုပ်ဆောင်နိုင်မှုမှာ အထူးပင်အရေးကြီးပါသည်။ မှတ်သားရန်မှာ အရင်းအမြစ်နည်းပါးမှုသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာရှိသလောက် အပြည့်အဝ ဖော်ဆောင်ရာ၌လည်း ၎င်း၏ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းရည်ကို အကန့်အသတ်ကြီးစွာ ဖြစ်စေပါသည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများအား ရရှိနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်း

အမျိုးသမီးအဖွဲ့များတွင်ရှိနေသည့် အကန့်အသတ်များအနက် တခုမှာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများကို ရရှိလေ့လာနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းနည်းပါးမှုပင်ဖြစ်သည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ ယခုထက်ပိုမိုရယူလေ့လာနိုင်ရန်ဆိုပါက အစီရင်ခံစာများကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူသည့် ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် ရေးသားပြီး ဆိုင်ရာဒေသရှိ ဘာသာစကားတခုချင်းအလိုက် ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်ပေသည်။ အစီရင်ခံစာများကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာရရှိလေ့လာနိုင်စေခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံအလိုက်ဒေသအလိုက်ရှိနေသည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် အသုံးချနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စကိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာ၌ ကုလသမဂ္ဂလုပ်ငန်းယန္တရားများနှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်းများနှင့် အခြားသော ဒေသတွင်းပြည်တွင်းအဆင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းများအကြား ဟန်ချက်ညီစေရန် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဆိုခြင်းကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအကြား အချေအတင် ဆွေးနွေးနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂနှင့်ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ မည်သို့သောလက်တွေ့အကျိုးအမြတ်များ ရရှိနိုင်မည် ဆိုခြင်းကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ ဆက်လက်လေ့လာစူးစမ်းနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ဤသို့အချေအတင်ငြင်းခုံမှုများသည် နောက်ထပ် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရဦးမည်ကို ဖော်ပြနေပါသည်။

အခန်း ၆ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲတခုပြုလုပ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အခြေခံအကြောင်း အချက်များ

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း

အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်ဆံရေးတရပ်ရရှိအောင် ထူထောင်ခြင်းသည် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရာ၌ အလွန်အရေးကြီးသည့်အဆင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ရှေ့ပိုင်းတွင်ဖော်ပြခဲ့သလိုပင် ရာဒီက ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းမခံရမီကတည်းက အမျိုးသမီးရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျပစီဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့ကို စတင်ထူထောင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သူတစ်ဦးလည်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ရှေးဦးမဆွဲကပင်ရှိခဲ့သည့်ဆက်ဆံရေးကြောင့် အာဂျပစီဖိတ်ဒေသမှအမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် နှစ်စဉ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် အခြေခံအုတ်မြစ်ချနိုင်ခဲ့ပေသည်။

ဤကဲ့သို့ ဆက်ဆံရေးအခြေခံတခုမရှိသည့်နေရာမျိုးတွင်လည်း ရှိလာရန်အတွက် စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ တနိုင်ငံချင်းအဆင့်၊ ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့တွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်အတူ အောက်ပါအချက်များအတိုင်း ဆက်ဆံလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆက်ဆံရေးအခြေခံရရှိလာနိုင်ပါသည်။

- လိုင်ခွင့်ဆက်ဆံမှုပြဿနာများကို ၎င်းတို့လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်၏ ပင်မကိစ္စအဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာရေးဆွဲသည့်လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်ရေးအတွက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အရေးကြီးသည့်ကိစ္စအဖြစ်သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- ဒေသတွင်းမှ အကြောင်းအချက်တိကျမှုသည် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏လုပ်ငန်းအတွက် အခရာဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အဖြစ်အပျက်ကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်ထံသို့ အစီရင်ခံစာများနှင့် တိုင်တန်းလွှာများကို အီလက်ထရွန်နစ် စနစ်ဖြင့်ပေးပို့ခြင်း။
- လူ့အခွင့်အရေးအကြီးအကျယ်ချိုးဖောက်နေသည့်နိုင်ငံများသို့ သွားရောက်လည်ပတ်ရေးအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်အား အစိုးရများမှ ဖိတ်ကြားလာရန် စည်းရုံးမဲဆွယ်ခြင်း နှင့်
- နှစ်ပတ်လည် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို ပူးတွဲလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်ကြိုးစားခြင်း။

ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူများ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်း

သမိုင်းကြောင်းအကြည့်လျှင် ကုလသမဂ္ဂအစီရင်ခံစာများသည် အာဂျပစီဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာထက် ကမ္ဘာ့ဒေသများကို အဓိကထားအာရုံစိုက်လေ့ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာအဆင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံအလိုက်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများထက် ဒေသအလိုက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပပြုလုပ်ခြင်းက ဒေသအလိုက် ထူးခြားဖြစ်ပျက်နေသည့်ကိစ္စရပ်များအပေါ်တွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့်စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် ပိုမိုအာရုံစိုက်လာစေပါသည်။

အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရာ၌ အောက်ပါအချက်များနှင့်ကိုက်ညီစေရန် အထူးအလေးထားကာ သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

- (ဤကိစ္စတွင်) အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် အမှန်တကယ်လုပ်ဆောင်နေသည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုတွင်ပါဝင်စေရန်။
- အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် ယင်းတို့အချင်းချင်းအကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုပြုလုပ်ရန် အခွင့်အလမ်းကို အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက် မျှဝေဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ အမြင်သဘောထားများအပေါ် နားလည် လက်ခံကာ စိစစ်စိတ်ဖြာခြင်း၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုတည်ဆောက်ခြင်းစသည်တို့လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန်။
- များသောအားဖြင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်စည်းရုံးမဲဆွယ်ခြင်းများ၌ ကျားမ ရောထွေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းများ အတွင်း အမျိုးသမီးရေးလှုပ်ရှားသူများသည် ဘေးဖယ်ထုတ်ခံထားရလေ့ရှိတတ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ အတွက် ဤစည်းရုံးမဲဆွယ်ခြင်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများ ရရှိထားစေရန်။

ဘတ်ဂျက်အသုံးစရိတ်နှင့် နေရာ အကန့်အသတ်တို့ကြောင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်အရေအတွက်ကို အကြမ်းဖျင်းအား ဖြင့် ၃၀ သတ်မှတ်ထားပေသည်။ လူ ၃၀ ဟူသောပမာဏသည် အမျိုးမျိုးအစားအစားသော ပြဿနာများ၊ အမြင် များနှင့် နိုင်ငံများအား ကိုယ်စားပြုတင်ပြရန်အတွက် များလွန်းသည်ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း ပါဝင်သူအားလုံး ဆွေးနွေး ပွဲများတွင် တက်တက်ကြွကြွဝင်ရောက်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်အတွက်မှာမူ မများသည့်ပမာဏဖြစ်ပါသည်။

ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူများကို ရွေးချယ်ရာတွင်-

- ဒေသအဆင့်/နိုင်ငံတကာအဆင့်နယ်ပယ်များနှင့် ထိတွေ့ဆက်စပ်ရာ၌ အကျိုးရှိနိုင်မည့်ကိစ္စရပ်များကို ပြည်တွင်း နိုင်ငံတွင်းအဆင့်၌ ဆောင်ရွက်နေသူများအားရွေးချယ်ခြင်း။
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စကို အမှန်တကယ်တိုက်ဖျက်လိုသူများအားရွေးချယ်ခြင်း။
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စရပ်အပေါ်တွင် သဘောတရားရေးရာလေ့လာစိစစ်ချက်များပြုလုပ် ရာ၌ ဆက်လက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း။
- ပြီးခဲ့သည့်နှစ်ကဆွေးနွေးခဲ့သည်များအပေါ် လေ့လာစိစစ်ချက်ကို ပြန်လည်ရှင်းလင်းပေးနိုင်မည့်သူများနှင့် လာမည့်နှစ်တွင် ဆွေးနွေးရန်အကြောင်းအရာများအတွက် ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မည့်သူများ နှစ်မျိုးနှစ်စားလုံး အချိုးမျှစွာပါဝင်စေရန်ရွေးချယ်ခြင်း။
- ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူများအား ဒေသတွင်းနိုင်ငံအသီးသီးမှ အချိုးမျှစွာရွေးချယ်ခြင်း။
- လူတန်းစားအလွှာအရ၊ လူမျိုးနွယ်အရ၊ ဇာတ်အရ၊ ဘာသာရေးအရ ခွဲခြားဖယ်ထုတ်ထားခြင်းခံရသည့် အဖွဲ့များမှ အမျိုးသမီးများကို ဦးစားပေးအဆင့်ဖြင့်ရွေးချယ်ခြင်း။

စသည့်အချက်များနှင့်အညီ ရွေးချယ်သင့်ပါသည်။

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများတွေ့ကြုံရမည့် အကန့်အသတ်အချို့ရှိနိုင်ပေရာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဆွေးနွေးမှုများ၌ ထိရောက်စွာ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်ရေးအတွက် ယင်းအကန့်အသတ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုပေမည်။ ယင်းတို့မှာ-

- အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို လုပ်ငန်းသုံးအဖြစ်အကျွမ်းတဝင်မရှိခြင်း- ဆိုလိုသည်မှာ အာဂျင်တီနားဒေသ အတွက် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို ဘုံအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် ဒေသဆိုင်ရာဆွေးနွေးမှုများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့်သာ အများဆုံးပြုလုပ်လေ့ရှိခြင်း။ ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူအချို့အတွက် ဘာသာ ပြန်ခြင်းနှင့် စကားပြန်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးသင့်ပါသည်။ သို့သော်လည်း မြောက်မြားစွာသော စာရွက် စာတမ်းများကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများလုံးဝပြီးဆုံးချိန်ကျမှသာ နောက်ဆုံးပိတ်အချောသတ်လေ့ရှိပေရာ ဘာသာပြန်ပေးရန်အတွက် အဟန့်အတားရှိနိုင်ပေသည်။ အလားတူပင် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ၏ သဘာဝ အရ ဟိုရောက်သည်ရောက် ဝဲလည်နေတတ်သောကြောင့် စကားပြန်လုပ်ပေးခြင်းအားဖြင့် ဆွေးနွေးရာတွင် လူအများ အပြည့်အဝဝင်ရောက်ဆွေးနွေးရန်အခက်အခဲရှိစေနိုင်သောကြောင့် အဟန့်အတားဖြစ်နိုင်ပါ သည်။

- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လုပ်ငန်းယူနီဖောင်း၊ ယင်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ ဖွဲ့စည်းပုံနည်းစနစ်များ စသည်တို့နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိခြင်း။ ဤအကန့်အသတ်က အထူးကိုယ်စားလှယ်အတွက် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများထံမှ သတင်းအချက်အလက်ကို ရသင့်သလောက်မရရှိခြင်း၊ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများအတွက်လည်း မျှော်လင့်ထားသလောက် အပြည့်အဝဆွေးနွေးနိုင်ခြင်းများ ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။ နှစ်စဉ် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူအမျိုးသမီးအဖွဲ့အပြောင်းအလဲများ ရှိနေခြင်းကြောင့် တနှစ်နှင့်တနှစ် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲတွင်ပါဝင်သူချင်း (၎င်းတို့၏ သိမြင်သဘောပေါက်မှုအခြေခံချင်းပါ) အဆက်အစပ်ကင်းမဲ့မှုဖြစ်လာနိုင်သဖြင့် ဤပြဿနာသည် ပို၍ပို၍ဆိုးဝါးလာနေပေသည်။ ဒေသအဆင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် လုပ်ဆောင်ဖူးသည့် အတွေ့အကြုံနည်းပါးသော သို့မဟုတ်လုံးဝမရှိသော ခွဲခြားဖယ်ထုတ်ခံအဖွဲ့အစည်းများကို ဦးစားပေးရွေးချယ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဤပြဿနာမှာ ပို၍ကြီးမားလာရပါသည်။

အဆိုပါအခက်အခဲများအား နည်းနိုင်သမျှနည်းပါးသွားစေရန် ပြုလုပ်နိုင်သည့်နည်းအချို့မှာ-

- ပါဝင်ဆွေးနွေးမည့်သူ အမည်စာရင်း အဆိုပြုချက်များရယူချိန်တွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက် အကြောင်းအရာများကို သိသာအောင်ဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊
- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာ (ဒေသသုံးဘာသာစကားများသို့ အလွယ်တကူ ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်စေရန်အတွက် အစီရင်ခံစာကို လွယ်ကူရှင်းလင်းသည့်အရေးအသားဖြင့် ရေးသားထားသည့်မူမျိုးဖြစ်ပါက ပိုမိုသင့်တော်သည်)၊ ပြီးခဲ့သောနှစ်မှ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များ၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲမတိုင်မီ သိထားသင့်သည့် ဆွေးနွေးပွဲအစီအစဉ်အကြောင်းအချက်များ စသည်တို့ကို မိတ္တူဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊
- ဖြစ်နိုင်ပါက သက်ဆိုင်ရာအစိုးရတစ်ချင်းစီ၏ အစီရင်ခံစာများ၊ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် အစိုးရတို့၏ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများအား မိတ္တူဖြန့်ဝေခြင်း၊
- သင့်လျော်သည့် အထောက်အထားမှတ်တမ်းအားလုံးကို အလွယ်တကူလေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ဝက်ဘ်ဆိုက် အင်တာနက်စာမျက်နှာတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားရှိခြင်း၊
- ဆွေးနွေးတင်ပြမည့်သူများနှင့် တင်သွင်းမည့်အစီရင်ခံစာများအတွက် ပါဝင်ထည့်သွင်းသင့်သည့် အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းသည့်လမ်းညွှန်ချက်များချမှတ်ပေးခြင်း၊
- အထူးကိုယ်စားလှယ်ရှာဖွေရယူနေသည့် သတင်းအချက်အလက်မျိုးကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှ ဒက်ထိပေးနိုင်စွမ်းမည့် လေ့လာချက်စစ်တမ်းတစ်စောင် ရေးသားပြုစုခြင်း နှင့်
- အချက်အလက်များပေးရမည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲမတိုင်မီတရက်အလိုတွင် အကြိုလေ့ကျင့်မှုလေးတစ်ခုပြုလုပ်ရန်- အထူးကိုယ်စားလှယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အစီရင်ခံစာတို့အပေါ် သုံးသပ်ချက်များ၊ ကုလသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းပုံနည်းစနစ်များနှင့် အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံနည်းစနစ်အတွင်း၌ အထူးကိုယ်စားလှယ် မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါရှိသည် စသည်တို့အပေါ်သုံးသပ်ချက် ၊ သတင်းအချက်အလက်များကို စနစ်တကျစုစည်းခြင်း မှတ်တမ်းတင်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ရန် လမ်းညွှန်ချက်၊ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် ၎င်း၏အစီရင်ခံစာကို မိမိတို့၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုအတွက် အသုံးပြုရန် နည်းနာများ။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ

ရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သလိုပင် အထူးကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့၏အစီရင်ခံစာများအား နှစ်စဉ် ဧပြီလအတွင်း ကျင်းပသည့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သို့ အချိန်မီတင်သွင်းရမည်ဖြစ်သည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို ယင်းနှစ်မတိုင်မီ မေလနှင့် နိုဝင်ဘာလအကြားတစ်ချိန်ချိန်၌ ပြုလုပ်နိုင်လျှင် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်ပေသည်။ သို့မှသာ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများမှ အဓိကအချက်များကို အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် အချိန်အလုံအလောက်ရနိုင်ပေမည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ယခင်နှစ်အစီရင်ခံစာပါတွေ့ရှိချက်များ၊ အကြံပြုချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရာ၌ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များလက်ရှိလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော အဓိကအကြောင်းအရာများနှင့်အညီ သုံးသပ်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ကာ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကိုဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပါသည်။ ဤဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပုံအရ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် တနေ့တခြားသိသာထင်ရှားလာနေသည့် အရေးကြီးသောပြဿနာရပ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ရှေ့လာမည့်အစီရင်ခံစာအတွက် တင်ပြပေးအပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို နှစ်ရက်တိုင်အောင်ကျင်းပမည်ဖြစ်သော်လည်း အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင် စေရန်အတွက် နှစ်ရက်ခွဲထိ တိုးချဲ့ကာ ကျင်းပသွားနိုင်ပါသည်။^၇ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အဓိက အပိုင်းလေးပိုင်းမှာ-

- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် အစီရင်ခံစာများ၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ၊ ၎င်း၏အစီရင်ခံစာများအား မည်သို့အသုံးပြုသွားမည်- စသည်တို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း၊
- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာအပေါ် ပိုင်းခြားစိစစ်ခြင်း- အစီရင်ခံစာကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင်းအဆင့်ဆောင်ရွက်မှုများတွင် အသုံးပြုနိုင်စေမည့်နည်းနာများ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းအပါအဝင်၊
- ၎င်း၏အစီရင်ခံစာတွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြရေးအတွက် စဉ်းစားနိုင်စေရန် အထူးကိုယ်စားလှယ်အား ပြဿနာရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းများနှင့် ဆွေးနွေးခြင်း။ တင်ပြချက်များသည် အဓိကအချက်တင်ပြချက်များ၊ နိုင်ငံအလိုက်သို့မဟုတ် ဒေသခွဲအလိုက် တင်ပြချက်များ၊ ထိရောက်သည့်နည်းနာများကို သာဓကပြနိုင်စေသည့် အထူးပြုတင်ပြချက်များ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်စဉ်ပြသုံးသပ်ချက်များ စသဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- အထူးကိုယ်စားလှယ်အား အကြံပြုချက်များ၊

စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲများကို မျက်နှာစုံညီပုံစံဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲငယ်များအဖြစ် အဖွဲ့ခွဲ၍သော်လည်းကောင်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဘာသာစကားအခက်အခဲကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သိမြင်နားလည်မှုရေချိန်ကွာခြားမှုကြောင့် ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏အဆင့်မတူညီမှုရှိခဲ့လျှင်မူ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲငယ်များဖြင့် အဖွဲ့ခွဲ၍ဆွေးနွေးခြင်းက ပိုမိုသင့်လျော်နိုင်ပါသည်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများအတွက် ရှင်းလင်းတိကျသည့် ဦးဆောင်မေးခွန်းများကို သတ်မှတ်ရေးဆွဲပေးသင့်ပါသည်။

တင်ပြချက်များ၊ ဆွေးနွေးပွဲများအားလုံးကို အကြပ်အတည်းအခက်အခဲများ၊ အမြင်သဘောထားများနှင့် နည်းနာများအား စိစစ်စိတ်ဖြာခြင်းအပေါ် အဓိကအာရုံပြုလုပ်ဆောင်သင့်ပေသည်။ နောက်ခံ အကြောင်းခြင်းရာအချက်အလက်များပါဝင်သည့် အသေးစိတ်အစီရင်ခံစာတစောင်လည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ အောက်ပါ လမ်းညွှန်ချက်များကို အစီရင်ခံစာများနှင့် တင်ပြချက်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။^၈

တိုင်ကြားအစီရင်ခံစာရေးသားရန် လမ်းညွှန်ချက်များ

၁။ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည့်ကိစ္စရပ်များတွင်-

- တဦးချင်းကိစ္စများ၊
- အကြမ်းဖက်မှုထူးခြားပုံသဏ္ဍာန်များနှင့်ပတ်သက်သည့် နမူနာပုံစံများ၊ အလားအလာများ၊
- နိုင်ငံတွင်း ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှုနှင့် နိုင်ငံတကာနှုန်းစံများအပါအဝင် သက်ဆိုင်သောဥပဒေကြောင်းသတ်မှတ်ချက်အဆင့်အတန်းများ၏ အားနည်းချက်အားသာချက်များ၊

- ရာဇဝတ်တရားစီရင်ရေး၊ လူမှုဖူလုံရေး၊ ပညာရေးနှင့် အလုပ်သမားရေးကဏ္ဍများရှိ အစိုးရ၏ မူဝါဒများနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုများ၊
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရမှ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ပျက်ကွက်မှု၊
- ကြိုတင်တားဆီးရေးဆောင်ရွက်ချက်များဖြစ်သည့် တရားသူကြီးများနှင့်ရှေ့နေများ၊ ဥပဒေဝန်ထမ်းများနှင့် အခြားသောအစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ စသည်တို့ကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်း၊ အလားတူပင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ လူထုပညာပေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ဥပဒေရေးရာပညာပေးအစီအစဉ်များ၊
- အကြမ်းဖက်ခံရသူများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ အကြံပေးဆွေးနွေးမှု၊ ထိုက်သင့်သည့်လျော်ကြေးပေးမှုများအပါအဝင် ပြန်လည်ပေးဆပ်မှုများ၊
- နေထိုင်ခွင့်လက်မှတ်ရှိသူနှင့် မရှိသူ ရွှေ့ပြောင်းအမျိုးသမီးအလုပ်သမားများအားလုံး၊ ခိုလှုံဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းရှိ ပြောင်းရွှေ့ခံအမျိုးသမီးများ၊ ဒါလစ် (Dalit) အမျိုးသမီးများ၊ မစွမ်းမသန်အမျိုးသမီးများ၊ လူမှုစီးပွား အဆင့်အတန်းအခြေခံအရ အားနည်းသူအမျိုးသမီးများ၊ ဒေသခံတိုင်းရင်းအမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးငယ် နှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သည့်အမျိုးသမီးများ၊ သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်းရင်း တခုခုကြောင့် ဘေးဖယ်ပထုတ်ခံထားရသူအမျိုးသမီးများ အပါအဝင် တနည်းနည်းဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အမျိုးသမီးများ၏အရေးအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးနှင့် စောင့်ရှောက်ပြုစုရေး ဆောင်ရွက်မှုများ နှင့်
- အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် ယခင်က ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းမရှိသေးသော်လည်း အရေးပါသောကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် တနေ့တခြား သိသာထင်ရှားလာနေသောပြဿနာရပ်များ

၂။ အကြမ်းဖက်မှုသီးခြားပုံသဏ္ဍာန်များ၏ အကြောင်းရင်းများ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ သီးခြားတနိုင်ငံချင်း၏ နောက်ခံအခြေအနေအလို့က်ဖြစ်ပျက်နေသည့် ယင်းတို့၏ အရေးပါမှုများကိုလည်း ဂရုပြုရမည်ဖြစ်ပေသည်။

၃။ သတင်းအချက်အလက် အထောက်အထားများတွင် မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ၊ တိကျသည့်အမှုအခင်းများဖြင့် အတည်ပြုထားသော တရားဝင်ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ ပါဝင်ပါသည်။

၄။ ထိရောက်မှုရှိသည့်နည်းနာများ၊ ရရှိထားသောနမူနာသင်ခန်းစာများနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကိုလည်း ရှာဖွေပြုစုရမည်။

၅။ သီးခြားအဖြစ်အပျက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များတွင်

- အကြမ်းဖက်ခံရသူ - မွေးသက္ကရာဇ်၊ လူမျိုး၊ လိင်၊ အလုပ်အကိုင်၊ (ဆက်စပ်နေပါက) မည်သည့်တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုဖြစ်သည်၊ အိမ်ထောင်ရှိမရှိ နှင့်
- အဖြစ်အပျက်- အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်သူအရေအတွက်၊ အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်သူများ၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်များ၊ အဖြစ်အပျက်အသေးစိတ်၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူအနေဖြင့် ၎င်းသည် အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်းကြောင့် သို့မဟုတ် အခြားလူမျိုး၊ ဇာတ်၊ မျိုးနွယ်၊ ဘာသာရေး၊ အသက်အရွယ်၊ မစွမ်းမသန်ဖြစ်ခြင်း အစရှိသဖြင့် အကြောင်းတခုခုကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်ခံရသည်ဟု ထင်မြင်ခြင်းရှိမရှိ၊ အကယ်၍ ထိုကဲ့သို့ထင်မြင်ပါက မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ထင်မြင်ပုံ၊ ထိုကဲ့သို့အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကို သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများထံ တိုင်တန်းခဲ့ခြင်းရှိမရှိနှင့် အကယ်၍ရှိခဲ့ပါက မည်သူ့ထံနှင့် မည်သည့်အချိန်က တိုင်ကြားခဲ့သည်၊ ထို အဖြစ်

အပျက် ဖြစ်ပွားပြီးနောက် တာဝန်ရှိသူများမှ အရေးယူမှုများ၊ မျက်မြင်သက်သေရှိမရှိနှင့် ၎င်းတို့၏အမည်၊ အသက်၊ တော်စပ်ပုံ၊ ဆက်သွယ်နိုင်မည့်လိပ်စာများ။

၆။ သီးခြားတိုင်တန်းမှုများအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အချက်အလက်ဖြည့်သွင်းပုံစံကို တင်သွင်းနိုင်ပါသည် (နောက်ဆက်တွဲ (ခ) ကိုကြည့်ပါ)။ အချက်အလက်ပုံစံကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဂျီနီဗာရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံးသို့ အောက်ပါလိပ်စာအတိုင်း ဖက်စ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စာတိုက်မှနေ၍သော်လည်းကောင်း အချိန်မရွေး ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

Special Rapporteur on Violence Against Women
Center for Human Rights, United Nations
1211 GENEVA 10, SWITZERLAND,
ဖက်စ်- (4122) 917 9006
အီးမေးလ်- urgent-action@ohchr.org

တင်ပြချက်များအတွက် လမ်းညွှန်များ

- ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေ/ပြဿနာရပ်အပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်အကျဉ်း (အသေးစိတ်ကို နောက်ခံ အကြောင်းအချက်အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြရန်)
- ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေ/ပြဿနာရပ်များအား အခြေခံ၍ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အမြင်သဘောထား ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများ
- ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေ/ပြဿနာရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ တွေ့ကြုံရသည့် အခက်အခဲများ
- ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အသုံးပြုသော ထိရောက်သည့်နည်းနာဥပမာများ (အကောင်းဆုံး လက်တွေ့နည်းလမ်းများ)
- များသောအားဖြင့် တင်ပြချက်များသည် ၁၀ မိနစ်မှ ၁၅ မိနစ်အထိသာ ရှိတတ်ပါသည်။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးပံ့ပိုးမှု

အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စကို ကုလသမဂ္ဂမှ တာဝန်ယူခြင်းမရှိသောကြောင့် အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှ အစအဆုံးတာဝန်ယူထားပေသည်။ မိမိစရိတ်နှင့်မိမိ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်သည့်အဖွဲ့များရှိခဲ့ပါက ၎င်းတို့ကိုဆွေးနွေးပွဲသို့ ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲအတွက် ကုန်ကျမည့်စရိတ်အလုံးစုံကို ခန့်မှန်းနိုင်ရန် ဥပမာပြရလျှင် သီရိလင်္ကာ၌ကျင်းပခဲ့သည့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲအတွက် ခန့်မှန်းခြေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၂၀၀၀ ခန့် ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲဆက်လက်ဆောင်ရွက်မှုများ

တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြီးဆုံးသည့်အခါတိုင်း၌ တင်ပြချက်များမှ အဓိကအချက်အလက်များနှင့် ဆွေးနွေးချက် အကြံပြုချက်အကျဉ်းချုပ်တို့ကို အနှစ်ချုပ်ပြုစုထားသည့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာဂျစ်ဖိတ်ဟစ်တိုင်အဖွဲ့မှ ပြုစုထုတ်ဝေပါသည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာတွင် ရည်ရွယ်ချက်နှစ်ခု ပါရှိပါသည်။ တစ် အချက်မှာ အာဂျစ်ဖိတ်ဟစ်ဒေသအတွင်း တနေ့တခြားသိသာထင်ရှားလာနေသည့် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက် အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်စေရေး၊ နှစ် အချက်မှာ အမျိုးသမီး

များအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် တနိုင်ခံချင်းအလိုက်ရော နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင်ပါ အစိုးရများကို ဖိအားပေးလှုပ်ရှားရန်အတွက် စည်းရုံးရေးလက်နက်တစ်ခုဖြစ်စေရေး တို့ဖြစ်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာကို ဧပြီလတွင်ကျင်းပသည့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် နှစ်ပတ်လည်ညီလာခံမတိုင်မီတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများအားလုံးနှင့် အခြားအမျိုးသမီးအဖွဲ့များသို့ ကြိုတင်ဖြန့်ဝေပါသည်။ ညီလာခံကျင်းပသည့်အခါ၌ အခြားသောကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများအား အစီရင်ခံစာကို ထပ်မံဖြန့်ဝေပေးပါ သည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာနှင့် အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ်ဟစ်တိုင် ၏ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများနှင့်ပတ်သက်သည့်အစီရင်ခံစာ နှစ်ရပ်ပေါင်းသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်၌ စည်းရုံးလှုပ်ရှားနေ သော အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက် အသုံးဝင်သည့် အထောက်အထားများဖြစ်ပေသည်။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ပြီးနောက်တွင်လည်း အမျိုးသမီးရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အာရှပစိဖိတ် ဟစ်တိုင်အဖွဲ့သည် တနိုင်ခံချင်းအား နိုင်ငံတကာအဆင့် စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အတွက် ဆက်လက်ကူညီပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ဤသို့ကူညီရာတွင် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲ၌ပါဝင်ခဲ့သည့် စနစ်တကျလုပ် ဆောင်နိုင်သောအမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေး နိုင်စေရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဤအစည်းအဝေးများအတွင်း အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအနေဖြင့် ၎င်းတို့လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်နေသည့်ကိစ္စရပ်များကို နိုင်ငံတကာမှအစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အခြားသော အထူးကိုယ်စားလှယ် များသိရှိရန် ဆွေးနွေးတင်ပြနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်ပေသည်။

အခန်း ၇ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခြားသော နည်းဗျူဟာများ

အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသည် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကို ထောက်ခံအားပေးလှုပ်ရှားရန်အတွက် နည်းလမ်း အသွယ်သွယ်ကို အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်တကွ၎င်း၏အစီရင်ခံစာများနှင့် ဆက်စပ်နှီးနွယ်ကာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပေ သည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် နည်းဗျူဟာများကို အခြားသော အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဆက်စပ်ဆောင် ရွက်ရာ၌လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လှုပ်ရှားမှု (Advocacy)

နိုင်ငံတကာအဆင့်

- သီးခြားတဦးချင်း၏အမှုကိစ္စများအပေါ် အခြားအင်အားရှိအဖွဲ့များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းမှ အာရုံပြုမိလာနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- နိုင်ငံတကာစံနှင့်အညီတာဝန်ရှိသည့်အတိုင်းလုပ်ဆောင်ကြရန် အစိုးရများအားအရေးဆိုရာ၌ အထူး ကိုယ်စားလှယ်တို့၏ တွေ့ရှိချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို အထောက်အကူအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း။
- အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှုရှိလာစေရန်အတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၏ တွေ့ရှိချက်၊ အကြံပြုချက်များနှင့် အခြားအရေးပါသောဆောင်ရွက်မှုများကို နိုင်ငံတကာတွင် လူသိရှင်ကြား ထုတ်ပြန်ကြေငြာခြင်း။

တနိုင်ခံချင်းအဆင့်

- သတင်းဌာနများ၊ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အခြားအင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များသို့ သတင်းပေးပို့ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နေမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်တို့၏ တွေ့ရှိချက်၊ အကြံပြုချက်များ၊ အရေးယူဆောင်ရွက်ရမည့်ကိစ္စများကို လူသိရှင်ကြားထုတ်ပြန်ကြေငြာခြင်း။
- စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လှုပ်ရှားမှုစီမံချက်များ ဖြစ်မြောက်လာစေရေးအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်များမှ ဖော်ထုတ် တင်ပြထားသည့် အကြံပြုချက်၊ လေ့လာစစ်ဆေးချက်များကိုအသုံးပြုကာ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတွင်းမှ တာဝန် ရှိပုဂ္ဂိုလ်များအား နိုင်ငံပွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေသစ် မူဝါဒသစ်များ ပြင်ဆင်ချက်များ ပြဋ္ဌာန်းရန် စည်းရုံးဆွေးနွေးခြင်း။
- အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကိစ္စအပေါ် အာရုံပြုမိလာစေရေးအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၏ အစီရင်ခံစာနှင့် ၎င်းတို့၏အရေးပါသောဆောင်ရွက်ချက်များကိုအသုံးပြုခြင်း။
- အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၏ကွင်းဆင်းခရီးစဉ်များအတွင်း ၎င်းတို့နှင့်တွေ့ဆုံပြီးနောက် အကြမ်းဖက်ခံရသူများ၊ အကြမ်းဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်ပေးရန်။
- အထူးကိုယ်စားလှယ် ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည့်ကိစ္စရပ်များအပေါ် အစိုးရ၏တုန့်ပြန်ချက်များနှင့် ပတ်သက်သောအချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်း၊ နောက်ဆက်တွဲဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်ခြင်း။

သုတေသန

- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏အစီရင်ခံစာများတွင် အသုံးပြုနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်များ (ကိန်းဂဏန်းစာရင်းဇယား၊ ဥပဒေနှင့် မူများ၊ နည်းဗျူဟာများနှင့် အကောင်းဆုံးလက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ အတည်ပြုပြီးသော မှန်ကန်တိကျမှုရှိသည့်အမှုများ)။

သင်တန်းများ

- ရဲတပ်ဖွဲ့၊ စစ်တပ်၊ ဝန်ကြီးဌာနအရာရှိများ၊ တရားရုံးအရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးအရာရှိများနှင့် သတင်းမီဒီယာနယ်ပယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များအတွက် သင်တန်းအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားမှု (Networking)

- အစီရင်ခံစာများတွင်ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည့် ကိစ္စရပ်များကို အင်န်ဂျီအိုလှုပ်ရှားမှုများအားဖြင့် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေပြီး လိင်အခြေပြု (Gender) ရှုထောင့်မှလေ့လာစစ်ဆေးရန် လိုအပ်နေ သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အတူတကွ လုပ်ဆောင်ခြင်း။
- အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်ဖလှယ်နိုင်မည့်နည်းနာများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် အတွက် အခြားသောအင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်း။

အာရုံစူးစိုက်မှုရရှိလာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း

- အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာများကို ဒေသသုံးဘာသာစကားများသို့ ပြန်ဆိုခြင်း နှင့်
- အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သည့် ကုလသမဂ္ဂဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များ၌ အစိုးရများ နည်းတူ အင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များ၏အရေးပါမှုကိုပါ ထင်ဟပ်စေနိုင်ရေးအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်အား အခွင့်

အလမ်းရရှိစေခြင်း။ ဤသို့လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန်ဆိုပါက အထူးကိုယ်စားလှယ်၏လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအကြားတွင် တွင်ကျယ်စွာ ထုတ်ပြန်ကြေငြာပေးရပေမည်။

အနှစ်ချုပ်အားဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အပါအဝင် အခြားအထူးကိုယ်စားလှယ်များထံသို့ သတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းတင်ပြခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရန်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရာ၌ အမျိုးသမီးအင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိပေသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများအပေါ် နိုင်ငံတကာအာရုံစိုက်မှုရရှိလာရေးအတွက် ဤကုလသမဂ္ဂ သီးခြားကိစ္စယန္တရားများ၏လုပ်ဆောင်မှုများသည် ဒေသတွင်းနှင့် တနိုင်ငံချင်းအဆင့်တွင် အင်န်ဂျီအိုအဖွဲ့များ၏အလုပ်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပေသည်။

အခန်း ၈ နိဂုံးချုပ်

အာဂျပစ်စိတ်ဒေသအမျိုးသမီးအဖွဲ့များအတွက် အခြေအနေကောင်းမွန်သော၊ တိုးတက်မှုရှိသော၊ မိမိကိုယ်ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်နိုင်သော အနေအထားအဆင့်တစ်ခုသို့ ရောက်ရှိနေသည့်အချိန်မျိုးတွင် ရာဇဝင်က ကုမ္ဘာ့ရေခဲမီ၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်သက်တမ်းသည်လည်း ကုန်ဆုံးသည့်အချိန်ဖြစ်နေပေသည်။

မစ္စ ကုမ္ဘာ့ရေခဲမီ၏အစီရင်ခံစာများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပြဿနာကို အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုလာစေရန် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မိသားစုအတွင်း၊ လူမှုအဝန်းအဝိုင်းအတွင်းနှင့် နိုင်ငံတွင်းအဆင့်များ၌ တဦးချင်းအလိုက်၊ စနစ်တကျအုပ်စုလိုက် ကျူးလွန်နေသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စများအား တရားသဖြင့်ဖြစ်အောင် အစိုးရများမှအရေးယူဆောင်ရွက်ပေးရမည့်တာဝန်များကို ၎င်း၏ အစီရင်ခံစာများတွင် အလေးထားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏အစီရင်ခံစာများသည် နိုင်ငံတကာအဆင့် တရားဝင်အခြေခံမူဘောင်များဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးနှင့် အစိုးရများမှလုပ်ဆောင်သင့်သည့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကဲ့သို့သော အရေးပါသည့်သဘောထားအမြင်များကို ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများသည် ခွဲခြား၍မရနိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးသွင်ပြင်လက္ခဏာဖြစ်ကြောင်းကို အချက်ကျကျ ရှင်းလင်းထုတ်ဖော်ထားခြင်းအားဖြင့် ခေတ်ပြိုင်အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုရေစီးကြောင်းကိုလည်း ကူညီနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏အစီရင်ခံစာများသည် အလွန်အရေးပါသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို တင်ပြဖော်ထုတ်နိုင်ရုံတင်မျှမက၊ လေ့လာစိစစ်ရေးအခြေခံမူဘောင်တစ်ခုကိုပါ ချမှတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခြားသော အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် နိုင်ငံတကာ၊ တနိုင်ငံချင်းနှင့် ဒေသအဆင့်ရှိ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ဤအစီရင်ခံစာများကို အကျိုးရှိစွာအသုံးပြုကြပါသည်။

ဤသည်တို့မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် တိကျ ပြတ်သားသော ဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်ခဲ့ပုံများမှ အချို့သာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်း၏ ၂၀၀၃ ခုနှစ် နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းပြောကြားထားသကဲ့သို့ပင် ဤလုပ်ငန်းကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် အရေးတကြီးလိုအပ်နေပါသေးသည်။ အကြံပြုချက်များစွာတို့သည် အကောင်အထည်မဖော်နိုင်သေးဘဲ ကျန်နေဆဲဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများစွာတို့တွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်အမျိုးမျိုးသည် အရေးယူအပြစ်ပေးမှုများမှ ကင်းလွတ်ကာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်လုပ်ငန်းယန္တရား၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆက်လက်တည်ရှိနေရေးသည် အလွန်ပင်အရေးကြီးလှပေသည်။

သိသာထင်ရှားလာနေသည့်အခြေအနေများနှင့် အရေးပါသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် အာဂျပစ်စိတ်ဒေသအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအကြား သတင်းအချက်အလက်များဖလှယ်ရန်အခွင့်အလမ်းအတွက်

အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အကျိုးရှိသော ဆွေးနွေးတွေ့ဆုံမှုတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအကြား ဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အဖိုးတန်သည့် အရင်းအမြစ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၏အကျိုးဆက်အဖြစ် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များရယူနိုင်ခဲ့သော ထင်ရှားသည့် အကျိုးအမြတ်များလည်းရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံများမှ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စများအပေါ် အထူးကိုယ်စားလှယ်အနေနှင့် သီးခြားတိုင်ခံချင်းအဆင့် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများရှိခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်များအတွက် နိုင်ငံတော်ဘတ်ဂျက်မှနေ၍ ဘတ်ဂျက်ငွေချမှတ်ပေးရန် အစိုးရများအား တောင်းဆိုအကြံပြုချက်များ အခိုင်အမာထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

နိဂုံးချုပ်ရမည်ဆိုပါက၊ ဤလမ်းညွှန်ချက်များသည် ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကတည်းက အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲ များပြုလုပ်ရန်အတွက် စီစဉ်လုပ်ဆောင်ရာမှ ရရှိခဲ့သည့် လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံအများအပြားကို အခြေခံထားပေသည်။ ဤဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲများကို နောက်အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသော အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့်လည်းကောင်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ဤ လမ်းညွှန်ချက်အခြေခံများသည် အမျိုးသမီးအဖွဲ့အတော်များများအတွက် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်ရော အခြားသောအထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့်ပါ အနာဂတ်ကာလတွင် ထိထိရောက်ရောက်ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်သွားစေနိုင်မည်ဟူ၍လည်း မျှော်လင့်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ က။ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်များစာရင်း၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်^၉

	အထူးကိုယ်စားလှယ်တာဝန်	အမည်
	အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Kamal Hossain
	ဘာဂန်ဒီနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Marie-Thérèse A. Keita-Bocoum
	လူမျိုးကြီးဝါဒ၊ လူမျိုးခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ လူမျိုးခြားကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် လူမျိုးရေးချုပ်ချယ်ကန့်သတ်မှု မျက်မှောက်ခေတ် ပုံသဏ္ဍာန်များဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Duodou Diene
	ကွန်ဂို ဒီမိုကရက်တစ်ရီပတ်ဘလစ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Iulia-Antoanella Motoc
	အမြင်သဘောထားနှင့် ထုတ်ဖော်မှုလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Ambeyi Ligabo
	ဘာသာရေးသို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Abdelfattah Amor
	တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Param Cumaraswamy
	အီရတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Andreas Mavrommatis
	မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Paulo Sergio Pinheiro
	၁၉၆၇ ခုနှစ်မှစ၍ အခြေချထားသည့် ပါလက်စတိုင်းနယ်မြေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. John Dugard
	လူမျိုးခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Maurice Glèlè-Ahanhanzo
	ဆူဒန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Gerhart Baum
	တရားလက်လွတ်၊ အကျဉ်းရုံး သို့မဟုတ် တဖက်သတ်စီရင်ကွက်မျက်မှူးများဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Asma Jahangir
	ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Gabriela Rodríguez Pizarro
	အိုးအိမ်နေရာထိုင်ခင်း အလုံအလောက်ရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Miloon Kothari
	ပညာသင်ကြားမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူး ကိုယ်စားလှယ်	Ms. Katarina Tomasevski
	အဆင့်အတန်းမီသော ရုပ်ပိုင်းစိတ်ပိုင်းကျန်းမာရေး လူတိုင်းစေ့အပြည့်အဝ ရယူနိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Paul Hunt
	အစားအစာရရှိမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Jean Ziegler
	ကလေးသူငယ်များအားရောင်းချမှု၊ ကလေးပြည့်တန်ဆာ ခိုင်းစေမှုနှင့် ညစ်ညမ်းရုပ်ရှင်စာအုပ်တို့တွင် ကလေးသူငယ်များအား အသုံးပြုမှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Juan Miguel Petit
	တိုင်းရင်းသားဒေသခံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Rodolfo Stavenhagen

	အထူးကိုယ်စားလှယ်တာဝန်	အမည်
	ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြား ရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော သို့မဟုတ် နှိမ်ချသော ဆက်ဆံမှုများ၊ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုများ ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Theo C. van Boren
	အဆိပ်ဖြစ်စေသောစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းခြင်း နှင့် စွန့်ပစ်ခြင်းဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Fatma Zohra Ouhachi Vesley
	ကြေးစားစစ်သား အသုံးပြုမှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Mr. Enrique Bernales Ballesteros
	အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု၊ ယင်း၏ အကြောင်းရင်းများ နှင့် အကျိုးဆက်များဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်	Ms. Radhika Coomaraswamy

နောက်ဆက်တွဲ ခ။ သတင်းအချက်အလက်ပုံစံ^{၁၁}

လျှို့ဝှက်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ထံ ပေးပို့ရန်အတွက်
အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှု သတင်းအချက်အလက်ပုံစံ

သတင်းပေးသူ

အမည်/အဖွဲ့အစည်းအမည်

လိပ်စာ

ဖက်စ်/တယ်လီဖုန်း/အီးမေးလ်

အကြမ်းဖက်ခံရသူ(များ)

အမည်

လိပ်စာ

မွေးသက္ကရာဇ်

နိုင်ငံသား

လိင်

အလုပ်အကိုင်

မည်သည့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်သည် (အကယ်၍ ဆက်စပ်နေပါက)

အိမ်ထောင်

အဖြစ်အပျက်

နေ့စွဲ

အချိန်

နေရာ/နိုင်ငံ

အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်သူအရေအတွက်

ကျူးလွန်သူ (များ) သည်အကြမ်းဖက်ခံရသူနှင့် သိက္ခာမခံခြင်းရှိမရှိ

ကျူးလွန်သူ (များ) ၏ ပုံစံသဏ္ဍာန် (ခွဲခြားပြသနိုင်မည့် အမှတ်အသားများအားလုံး)

အကြမ်းဖက်ခံရသူအနေဖြင့် ၎င်းသည် အမျိုးသမီးဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ဤသို့ရွေးချယ်ကျူးလွန်ခံရသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆပါသလား။ အကယ်၍ ထင်မြင်ပါက အဘယ်ကြောင့်ထင်မြင်ပါသနည်း။

ယင်းအဖြစ်အပျက်ကို သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများထံသို့ တိုင်ကြားခဲ့ခြင်းရှိပါသလား။

အကယ်၍ တိုင်ကြားခဲ့ပါက မည်သို့ထံသို့တိုင်ကြားခဲ့သနည်း။ မည်သည့်အချိန်က တိုင်ကြားခဲ့သလဲ။

တာဝန်ရှိအာဏာပိုင်များ၏ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ (ရှိခဲ့လျှင်)

မျက်မြင်သက်သေများ

ထိုစဉ်က မျက်မြင်သက်သေရှိခဲ့ပါသလား။

အမည်/အသက်/တော်စပ်ပုံ/ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာ

အောက်ပါလိပ်စာအတိုင်း ပြန်လည်ပေးပို့ရန်
THE SPECIAL RAPPORTEUR ON VIOLENCE AGAINST WOMEN, CENTRE FOR HUMAN RIGHTS, UNITED NATIONS, 1211 GENEVA 10, SWITZERLAND,
(FAX: (4122) 917 9006) Email: urgent-action@ohchr.org

စာညွှန်း

^၁ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို UNIFEM မှထုတ်ဝေသည့် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တရားဝင်အခြေခံမူဘောင် အကျဉ်းချုပ် မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။ UNIFEM WEBSITE [http:// www.unifem.undp.org](http://www.unifem.undp.org)

^၂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အထူးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အကြံပေးဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် ဆိုင်ရာ အလုပ်အဖွဲ့များမှ အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် ဥက္ကဋ္ဌများအတွက် လက်စွဲစာအုပ်ကို လုပ်ငန်းနည်းစနစ်လမ်းညွှန်စာအုပ်အဖြစ် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ E/CN.4/2000.4 (18 December 1999) တွင်ကြည့်ပါ။

^၃ ကျင့်ထုံးဆိုင်ရာတရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အသေးစိတ်ကို ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ် ၂၀၀၀/၁၀၉ တွင်ကြည့်ပါ။

^၄ မစ္စရာမိကာကုမ္ပဏီရအာမီသည် နယူးရောက်ရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂကျောင်းမှအောင်မြင်ခဲ့ပြီး ယေးလ် တက္ကသိုလ်မှ ဘီအေဘွဲ့ကိုလည်းကောင်း၊ ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ်မှ ဂျေဒီဘွဲ့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟားဘတ်တက္ကသိုလ် မှ အယ်လ်အယ်အမ်ဘွဲ့ကိုလည်းကောင်း၊ အမ်ဟာစ်တက္ကသိုလ်မှ ဂုဏ်ထူးဆောင် ပီအိတ်ချ်ဒီဘွဲ့ကိုလည်းကောင်း ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ကိုလံဘီယာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုရေးရာလေ့လာရေး နိုင်ငံတကာဌာနတွင်လည်း ဒါရိုက်တာ တဦးဖြစ်သည်။ ရာမိကာကုမ္ပဏီရအာမီသည် နယူးရောက် ဥပဒေရေးရာတက္ကသိုလ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာမဟာဌာန အဖွဲ့ ဝင်တဦးလည်းဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းသည် *A Crisis of Legitimacy: - The Anglo-American Constitutional Tradition in Sri Lanka; and Ideology and The Constitution: - Essays on Constitutional Jurisprudence* စသည့်စာအုပ်များကို ရေးသားခဲ့သည်။ *The Ethical Dilemmas of Development; The Judiciary in Plural Societies; and Introduction to Social Theory* စာအုပ်သုံးအုပ်တွင်လည်း တွဲဖက် တည်း ဖြတ်သူအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ လူမျိုးစုရေးရာများနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ အဆင့်နေရာ တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဆောင်းပါး အမြောက်အမြားကိုလည်း ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မစ္စရာမိကာကုမ္ပဏီရအာမီသည် အများပြည်သူအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှု အဖွဲ့ဝင်၊ ကိုလံဘီယာ တက္ကသိုလ်ကောင်စီအဖွဲ့ဝင် နှင့် အမျိုးသမီးရေးရာနိုင်ငံလုံးကော်မတီအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ တကာအဆင့်၌လည်း ၎င်းသည် လူနည်းစုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း၏ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်နှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့် အရေးမူဝါဒဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း၏အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေသူဖြစ်၏။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် မိသားစုများ ပြန်လည်ပျိုးထောင်ရေးဌာန ၊ အမျိုးသမီးများ၏ ပညာရေးနှင့် သုတေသနဌာနနှင့် ကိုလံဘီယာ လူ့အခွင့် အရေးပညာ လေ့လာရေးဌာနတို့တွင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်ပါသည်။ ရာမိကာ ကုမ္ပဏီရအာမီသည် ၎င်း၏လုပ်ဆောင်မှုများ အတွက် ဆုများစွာချီးမြှင့်ခံခဲ့ရရာတွင်- အမေရိကန် ရှေ့နေများအသင်းမှ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆု၊ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအဖွဲ့မှ လူ့အခွင့်အရေးဆု၊ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် Bnmo Kreisky ဆု၊ အော်စလိုတက္ကသိုလ်မှ လီယို အက်တင်ဂျာလူ့အခွင့်အရေးဆု စသည်တို့လည်းပါဝင်ပါသည်။ (<http://www.fas.harvard.edu/womenstudy/events/coomaraswamy.htm> မှ ကိုးကားဖော်ပြသည်)

^၅ *APWLD အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် အာဂျင်တီနား အမျိုးသမီး ရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း၊* ၁၉၉၅- ၂၀၀၂၊ စာ- ၆

^၆ အမျိုးသမီး ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၊ ပြည်တွင်းအလုပ်သမားများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ၁၉၉၅၊ ၁၉၉၆ နှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်အစီရင်ခံစာများ၌ ထည့်သွင်းဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ပြည်တွင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားများ၏ကိစ္စနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေကြောင်းကို သတိပြုရပါမည်။

---

^၇ စာမျက်နှာ --- တွင်ကြည့်ပါ။

^၈ အခြားသော အထူးကိုယ်စားလှယ်များထံသို့တင်သွင်းမည့်အစီရင်ခံစာရေးဟန်သည် ၎င်းတို့၏ သတင်းအချက်အလက်လိုအပ်မှုအပေါ်တွင်မူတည်ကာ ကွဲပြားမှုရှိနိုင်ပါသည်။

^၉ အထူးကိုယ်စားလှယ်တို့၏ ရာထူးတာဝန်များ၊ အမည်များ မှားယွင်းမှုရှိခဲ့ပါက တောင်းပန်အပ်ပါသည်။

^{၁၀} အချက်အလက်။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၊ ငါးဆယ့်သုံးကြိမ်မြောက်အစည်းအဝေး၊ ယာယီအစီအစဉ်အပိုဒ် ၉(က)- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၊ ယင်း၏အကြောင်းရင်းများနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာ၊ မစ္စ ရာမီကာ ကုမ္ပဏီရော့မီ၊ ဖြည့်စွက်ချက်၊ ၁၉၉၇။

ဘာသာပြန်သူ = ကိုရန်နိုင် (AAPP)
အဖုံးနှင့် စာစီ ဒီဇိုင်း = နော်ဂဲလေ (BWU)
စီစဉ်တည်းဖြတ်သူ = နန်းလောင်လင်းဝမ်း